

Amerikas latvieši iesaistās palīdzības akcijā latvijas skolēniem

Lai bērniem Latvijā ārkārtas situācijas laikā nodrošinātu pilnvērtīgas iespējas piedalīties attālinātajā mācību procesā, Amerikas latviešu apvienība sarīkoja ziedojumu vākšanas akciju, kuŗas rezultātā 40 ģimenes Latvijā saņēmušas portatīvos datorus 24 500 ASV dolāru vērtībā.

Līdz ar ārkārtas situācijas izsludināšanu un Latvijas valdības pieņemto lēmumu mācību procesus skolās nodrošināt attālināti, daudzām ģimenēm Latvijā šis attālinātais mācību process kļuva par lielu izaicinājumu kaut vai tāpēc vien, ka daudziem bērniem trūkst viedierīču, lai varētu iesaistīties šādās mācībās. Vismagāk šī situācija skar bērnus, kas jau ilgu laiku ir Amerikas latviešu apvienības (ALA) nozares *Sadarbība ar Latviju* rūpju lokā – trūcīgas un daudz bērnu ģimenes. Iniciatīvai ar plašu reklāmas kampaņu atsaucās laikraksts *Laiks*. Rezultātā Amerikas latviešu apvienība kopā ar savu ilggadējo sadarbības partneri Latvijas Bērnu fondu un laikraksta *Laiks* redakciju noorganizēja līdzekļu vākšanas akciju datoru iegādei. Akcijas organizētāji pateicas SIA *Cadence* par palīdzību datoru aprīkošanā ar nepieciešamo programmatūru!

“Datorus saņēms tās daudz bērnu un audžuģimenes, kas

šobrīd jau saņem vai iepriekš ir saņēmušas ALA stipendijas. Šīs ģimenes savulaik apzinātas sadarbībā ar pašvaldību sociālajiem dienestiem. Iegādātie 40 datori jau nodoti ģimenēm. Latvijas Bērnu fonds un, protams, pirmkārt, jau pašas ģimenes, ir ļoti pateicīgas ziedotājiem un Amerikas latviešu apvienībai par šo vērtīgo dāvinājumu! Piebildīšu, ka datori paliek ģimeņu īpašumā,” saka Latvijas Bērnu fonda vadītājs Andris Bērziņš.

Amerikas latviešu apvienības nozares *Sadarbība ar Latviju* vadītāja Kaija Petrovska: “Mēs esam pateicīgi visiem ziedotājiem, kas šajā grūtajā laikā iedoms mājas par bērniem Latvijā un palīdz, lai viņi nejustos aizmirsti un varētu turpināt savu izglītību.”

Saeimas deputāts, Izglītības un zinātnes ministrijas parlamentārais sekretārs Reinis Znotiņš: “Aptaujājot skolu direktorus, izrādījās, ka skolēniem samērā ātri izdodas pielāgoties mācībām mājās,

taču atklājās arī tas, ka ir daudz ģimeņu, kuŗās bērniem nevar nodrošināt klēpj datorus, viedtālrunus vai kādas citas ierīces ar interneta pieslēgumu skolas uzdevumu pildīšanai. Ministrijas veiktā aptauja parādīja, ka 3% Latvijas skolēnu mājās nav viedierīču ar interneta pieslēgumu. Samērā īsā laikā valstī tika uzskati divi projekti. Pirmais – skolēnu nodrošinājums ar viedierī-

cēm un interneta pieslēgumu. Otrais – projekts *Tava klase* jeb mācību stundu pārraides divos Latvijas televīzijas kanālos. *Tavaklase.lv* jau skatīts 70 pasaules valstīs, tas dod iespēju piekļūt digitālajai izglītībai Latvijā arī diasporas skolām.

Izglītības un zinātnes ministrijas aicinājumam atsaucās divi lielākie mobilo sakaru tīklu operatori Latvijā. “Bite Latvija” un “Latvijas Mobilais Telefons” bija gatavi gan ziedot, gan par vairumtirdzniecības cenām pārdot 5200 viedtālrunu un planšetdatoru. Šie divi mobilo sakaru tīklu operatori nodrošina arī interneta pieslēgumu ierīcēm trīs mēnešus par brīvu. Turpmāk šīs viedierīces būs tās pašvaldības īpašums, kuŗā skola atrodas.

Esmu pārliecināts, ka šis vēsturē ieies kā veiksmes stāsts, kas pierādīs Latvijas izglītības sistēmas spēju pielāgoties ārkārtējai situācijai un īsā laikā nodrošinot kvalitatīvu mācību saturu pieejamību attālināti ikvienam skolēnam. Tas arī kārtējo reizi pierādījis, ka tautieši ārzemēs ir gatavi steigties palīgā, ja Latvijā ir vajadzīgs atbalsts, īpaši attiecībā uz jauno paaudzi un viņu izglītību. Par to liels paldies!”

Red.

Datoru saņem Žagaru ģimenes atvase no Rīgas

IN MEMORIAM

Andrejs Ozoliņš

(1935. gada 21. oktobris – 2020. gada 10. maijs)

Svētdien saņēmām ļoti skumju vēsti – 10. maijā Lesterē (*Leicester*) astoņdesmit ceturtajā mūža gadā miris pazīstamais latviešu sabiedriskais darbinieks Andrejs Valdis Ozoliņš. Dzimis 1935. gada 21. oktobrī Rīgā, pēc Otrā pasaules kara kopā ar ģimeni bēgļu gaitās nonācis Lielbritānijā, 1962. gadā absolvējis Londonas Universitāti, 1969. gadā – Bātas universitāti. Andrejs Ozoliņš ilgu laiku bijis mācībspēks Lesteres politehnikumā, paralēli daudzus gadus vadījis Lesteres latviešu skolu un Almelijas vasaras nometnes.

Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas kopš aizv.g. 90. gadu vidus līdz pat 2008. gadam Andrejs Ozoliņš vadīja Latviešu Nacionālo padomi Lielbritānijā (LNPL), bija PBLA valdes loceklis (no

1996. līdz 2008. gadam) un PBLA priekšsēdis no (1998. līdz 2002. gadam). Līdzās šiem darbiem Andrejs Ozoliņš bija ilggadējs Izglītības fonda priekšsēdis

Lielbritānijā, arī personīgi ievērojami atbalstījis Vitolu fonda stipendiju piešķiršanu studentiem Latvijā. Daudzkārt aizstāvējis Latvijas valsts intereses Lielbritānijas presē, atspēkojot dezinformāciju par mūsu valsts pagātnes notikumiem. Kopš pirmāsākumiem bijis viens no aktīvākajiem Latvijas Okupācijas mūzeja atbalstītājiem un bijis Okupācijas mūzeja biedrības biedrs.

Laikraksta *Brīvā Latvija* pastāvēšanas vēsture nav uzrakstāma, nepieminot Andreja Ozoliņa vārdu. Ilgu laiku viņš bija BL izdevēju kopas priekšsēdis, jāteic – pašus nozīmīgākos gadus, kad mūsu avīze pieņēms spēkā un profesionālajā izaugsmē. Drošs, principiāls, zinīgs vadītājs, personiski iedvesmojošs un izlēmīgs, tāds, kuŗam blakus strādāt

ir viegli un patīkami, kuŗam, strādājot blakus, ir spēcīga pleca izjūta. Rakstot šīs rindas, domāju par to, cik labi, ka *Brīvā Latvija* vēl pastāv, lai arī digitāli, cik labi, ka varam uzrakstīt šos atvadu vārdus viņa lolotajā avīzē! Lai paliek vēsturei, lai paliek cieņpilnai atmiņai. Ilggadējie BL redakcijas darbinieki Tevi, Andrej, ir ieslēguši savās atmiņās kā draugu, gudru padomdevēju, kā parauga cienīgu Latvijas patriotu, augstas inteliģences cilvēku.

Turies stipra, mīļā *Dulcie!* Tu biji Andrejam uzticams, dārgs un ļoti, ļoti vajadzīgs ceļabiedrs... *Sit tibi terra levis*, mīļais Andrej!

Ligita Kovtuna un
Brīvās Latvijas un Laika saime
Latvijā un Amerikā

Latvija dienu ritējumā

3. un 4. lpp.

Franka Gordona un Kārļa Streipa komentāri

5. lpp.

Nekļūsim par dezinformācijas upuriem!

6. lpp.

Aizslēgtās pasaules piezīmes. Ģirts Salmgriezis vēsta no Briseles

7. – 8. lpp.

Aktrise no kurzemnieku cilts

8. lpp.

Ilzi Zīverti pieminot

11. lpp.

JURIS ULMANIS

Jānis Lūsis – mana pirmā sastapšanās ar Latviju

Skumjā ziņa par Jāņa Lūša aiziešanu Mūžībā un Latvijas neatkarības atgūšanas 30. gadadiena modināja ļoti tālas, dziļi prāta krātuvēs noglabātas bērnības atmiņas un rosināja pārdomas par sportu, sportistiem un viņu pārstāvētajām valstīm. Vēl jo neparastāk par to visu ir domāt tagad, kad sports faktiski ir pazudis no arēnām un televizora ekrāniem.

Par Jāni Lūsi man ir īpašs, ļoti personīgs stāsts. Ja masu mediju rakstos un Vikipēdijā par viņu runā kā par vieglatlētu, olimpisko čempionu un visu laiku izcilāko šķēpmetēju pasaulē, man Jānis Lūsis nozīmēja... Latviju. Jā, ne vairāk un ne mazāk! Šo asociāciju saknes sniedzas tālajā 1964. gadā. Būdams piecgadīgs puika, es vēl īsti nespēju vizualizēt Latviju. Biju par to daudz dzirdējis no vecākiem un latviešu kopienas ASV, kur biju piedzimis un augu. Ģimenē sarunājāties latviešu valodā, redzēju un sapratu, ka atšķiramies no amerikāņiem, īsti neiederamies viņu vidū. Taču vēl nevarēju apvert, ka kaut kur tālu pasaulē ir zeme, kurā visi vai vismaz vairākums cilvēku sarunājas latviski un izskatās tāpat kā mēs.

Tajā vasarā Tokijā norisinājās olimpiskās spēles, un mēs ģimenē tām cītīgi sekojām līdzī TV

ekrānā. Latvija, protams, nepiedalījās, bet, kad šķēpa mešanas sektorā ieradās toreizējais Eiropas čempions Jānis Lūsis, sporta komentētājs pieteica PSRS komandas pārstāvi no Latvijas.

Tajā mirklī manā bērna pasaulē daudzas lietas nostājās "īstajos plauktiņos". Es ieraudzīju īstu latvieti no "mītiskās", tālās zemes, un viņš izskatījās gluži kā mēs. Zilām acīm, cirtainiem matiem, mūsu tautai raksturīgiem sejas pantiem un, iespējams, vislatviskāko vārdu. Beidzot nozīmēju, ka tāda zeme patiešām pastāv un nav vecāku izdomāta.

Lieki piebilst, ka no tās dienas, izdzirdot vārdu Latvija, manā acu priekšā momentā bija Jānis Lūsis ar šķēpu rokā Tokijas stadionā. Pat nebija svarīgi, ka to dien viņš neuzvarēja un ieguva "vien" bronzas medaļu. Manā dzīvē viņa ieraudzīšana TV ekrānā bija daudz svarīgāka un lielā mērā veicināja atgriešanos senču dzimtenē pēc Latvijas neatkarības atgūšanas. Man tas nebija stāsts tikai par sportu un sportiskajiem sasniegumiem. Tas bija stāsts par tautas vienotību, patriotismu, nacionālo lepnumu. Stāsts par savējiem, lai kur pasaulē tie atrastos. Tas bija svarīgi toreiz un ir svarīgi tagad, kad simtiem tūkstošu latviešu ir izkaisīti pasaulē un daudzus vieno

vien iespēja sekot līdzī mūsu sporta varoņiem.

Jau dzīvojot Latvijā, man bija tas gods klātienē satikties ar leģendāro šķēpraidi, un toreiz atļāvos Jānim Lūsī izstāstīt par bērnības pārdzīvojumu. Viņš manī noklausījās un kautri noiteica: "Paldies." Tāds pieticīgs un vienkāršs cilvēks viņš bija. Tomēr ceru, ka mans stāsts viņam nozīmēja kaut nedaudz no tā, ko tas nozīmēja man, un vismaz sasilēja sirdi.

Tagad, kad sporta pasākumi nenotiek un pat ir izskanējušas balsis, ka bez profesionālā sporta sabiedrība varētu mierīgi iztikt, es iedomājos par šodienas bērniem. Un par savu bērnību. Pa kādu ceļu būtu vedusi mana dzīve, ja es 1964. gada vasarā nebūtu televizorā ieraudzījis Jāni Lūsi un izdzirdējis vārdu Latvija? Cik daudziem bērniem šodien sekošana ievērojamu sportistu gaitām palīdz kļūt mērķtiecīgākiem, disciplinētākiem un mudina kaut vai apgūt pasaules ģeografiju, mācīties svešvalodas un nodarboties ar kādu sporta veidu? Un cik patriotiska būs jaunā paaudze, ja bērni kopā ar vecākiem nekad neuzdziedās Latvijas himnu pēc valstsvienības uzvaras aizraujošā hokeja, basketbola vai citā mūsu iecienītā sporta spēlē?

JURIS LORENCIS

Piezīmes uz kādas poēmas malām

*"Tēvs, celies augšā!
Iļģi nav asinis nolaistas,
Pietiekoši ir mulķību sastrādāts,
Un ziema
Ir tāda, kad plūmes un ābeles
izsalst.
Tāda pati kā četrdesmitajā."*

Tā iesākas Ojāra Vācieša poēma "Vadoņa augšāmcēlšanās". Sarakstīta 1967. gada janvārī, tā pirmo reizi publicēta divdesmit gadus vēlāk, žurnāla "Avots" 1987. gada septembrā numurā. Es iedomājos – ir 1967. gads. Es sāku mācīties pirmajā klasē. Kopš "tautu tēva" un "vadoņa" Josifa Staļina nāves apritējuši četrpadsmit gadi, pilni notikumu. Staļina iekšlietu ministrs, viens no "Lielā terora" organizētājiem Lavrentijs Berija notiesāts un sodīts ar nāvi. Pēc Ņikītas Hruščova slepenās runas kompartijas 20. kongresā 1956. gada 25. februārī padomju valsti sākusies destalinizācija, kas vēsturē iegāja ar nosaukumu "atkusnis". Mani radi atgriezušies no Sibīrijas, gaisā aizlidojis "Sputņiks" un pirmais kosmonauts Jurijs Gagarins. Sarkofāgs ar iebalzamēto Staļina mūmiju iznests no mauzoleja un aprakts pie Kremļa sienas. Ukrainas pilsēta Staļino pārdēvēta par Doņecku. Tas bija milzīga garīga pacēluma un cerību laiks. Diemžēl bieži arī nepiepildītu cerību laiks. Latviešu "nacionālisti" jau bija atbrīvoti no vadošiem amatiem, Vācijas galvaspilsētu Berlīni sadalījis mūris, Padomju Savienībā

pie varas bija nācis Leonīds Brežņevs. Līdz 1968. gada augustam un padomju tankiem Čehoslovakijas pilsētu ielās bija atlicis viens gads. Tieši ar Prāgas pavasara sagrāvi daudziem zuda illūzijas, ka komunistisko sistēmu iespējams reformēt. Iespējams, Ojārs Vācietis ar dzejniekiem piemītošo intuīciju nojauta gaisā virmojošās drēgnās, draudīgas vēsmas. Lai arī rakstīta, kā toreiz mēdza teikt, galda atvilknei, poēma "Vadoņa augšāmcēlšanās" tapa kā brīdinājums, ka pagātne var atkārtoties. Un tomēr ne Staļins, ne staļinisms vairs neatgriezās. Bija cenzūra, cirkus balagāna cienīgas "vēlēšanu" izrādes, tukšie veikali, disidentu vajāšanas un pārkrievošana, bet nebija terora. Tāpat no vienpadsmit skolas gadiem es neatceros nevienu reizi reizi, kad skolotāji jebkad būtu pieminējuši Staļinu. Viņa vārds nebija atrodams mācību grāmatās, un tikai chronikās par Lielo Tēvijas karu, kā Padomju Savienībā dēvēja Otrā pasaules karu, televizora ekrānā dažkārt pavīdēja kaņavīra frencī tērpies ūsains vīrelis, kurš stāvēja Ļeņina mauzoleja tribīnē un māja ar roku. Kāpēc Staļinu nepieminēja skolā? Tagad es saprotu, ka šai parādībai bija divi iemesli. Lielākā daļa skolotāju Staļinu vienkārši ienīda. Bet bija arī tādi, kuri, sekojot partijas "ģenerālajai līnijai", turēja degunu "pa vējam" un bez norādes "no augšas" paši baidījās uzņemt iniciatīvu, publiski atcerēties "vadoni". Varbūt

gaidīja, bet – nesagaidīja. Šodien izrādās – viņiem vienkārši pietrūka laika. Un te vēl viens pravietisks fragments no Vācieša teksta:

*"Vadoni,
Tavs vārds jau sāk zibēt slejās,
Pie kapa
Vienai no tavām sievietēm
Liek puķes,
Un tava gvarde sāk vingrināt
Čikstošos kaulus.
Skrūvītes tīra nost rūsu-
Laiks ir likt mašīnu kopā."*

Kopš Padomju Savienības sabrukuma pagājuši gandrīz trīsdesmit gadi. Paaudze, kas atceras Staļinu, pamazām aiziet Mūžībā – nemaz nerunājot par Vācieša pieminēto "vecu gvardi". Vai kāds vēl liek puķes uz viņa sievu kapiem? Kā to lai zin. Bet 5. martā, Staļina nāves dienā, sarkano neļķu kalns uz viņa kapa blakus Kremļa sienai šogad esot bijis pat lielāks nekā citus gadus. Atsaucoties aicinājumam pulcēties akcijā "Divas neļķes vadoņim", pie Staļina krūšutēla ieradās tūkstošiem maskaviešu. Karstākie šī pasākuma iedvesmotāji – galējie politiskie spārni, kreisie un labējie, komunisti un melnsimtnieki. Tomēr viņi nav vienīgie, kuriem "tautu tēvs" asociējas ja ne ar individuālo brīvību un labklājību, tad vismaz ar valsts panākumiem. Kā liecina socioloģiskās aptaujas, patlaban ap 70% Krievijas iedzīvotāju uzskata, ka Staļina loma valsts vēsturē ir "pozitīva" vai "drīzāk pozitīva". Staļina reitings šodien

ir pat augstāks nekā prezidentam Putinam, kurš šī gada aprīli kopumā pozitīvi vērtēja 59% aptaujāto. Krievijā organizējas ietekmīgi cilvēki, kuri cenšas apvienot šķietami nesavienojamas lietas – 19. gadsimta lozungu "Pareizticība, Cars, Tautiskums" ar Staļinu, 9. maiju un prezidentu Putinu. Rodas ideologi, kuri par savu mērķi deklarējuši jaunas – "9. maija" jeb "Uzvaras" reliģijas izveidi. Un nav nekāds brīnums, ka viens no galvenajiem svētajiem šajā kultā ir tieši Staļins. Bet vai tikai jaunajā? Netālu no Maskavas, parkā "Patriots" patlaban būvē grandiozu Krievu pareizticīgās baznīcas dievnamu, Krievijas bruņoto spēku galveno katedrāli. Vienā no tās mozaikām attēlots arī Staļins. Vēl ne kā baznīcas atzīts svētais, vienkārši kā viens no Krievijas simboliem. Dievnams, kam dots Kristus Augšāmcēlšanās vārds, ir pilns pagāniskas mistiskas. Tā galvenās ieejas pakāpieni izgatavoti no tērauda, kas iegūts, pārkausējot trofejās iegūtos Hitlera armijas tankus. Katrs, kas spers soli šajā baznīcā, mīdis ar kājām gabaliņu no uzvarētās Vācijas. Mākslinieki pat bija iesākuši darbu pie mozaikas ar Putina portretu, kas pēc paša prezidenta personīga lūguma ("par agru vērtēt manus nopelnus") gan esot demontēta.

Kā lai skaidro šo Staļina garīgo augšāmcēlšanos? Staļins ir vajadzīgs patreizējās Krievijas ideologiem. Tiem, kuri vairs nekautrējas atgādināt – "mēs varam

atkārtot". Mājiens, ka tanki atkal var aiziet ja ne līdz Berlīnei, tad vismaz līdz Rīgai vai Tallīnai. Viņš ir vajadzīgs tiem, kuri cenšas pārrakstīt vēsturi un attaisnot Hitlera – Staļina paktu. Proti, ka šis līgums esot mēģinājums aizkavēt karu, un ka patiesā Otrā pasaules kara izraisītāja esot Polija. Un, visbeidzot, Staļins ir vajadzīgs vienkāršajai tautai, vismaz daļai no tās. Kā gan citādi lai skaidro milzīgo, 70% lielo atbalstu diktatoram? Tautas vēsturiskajā atmiņā joprojām glabājas instinktīvas ilgās pēc valdnieka, kurš pasaka, kas labs un kas slikts, kā domāt un kā dzīvot. Ari to spēja pamanīt dzejnieks:

*"Celies, vadoni,
Es esmu dzimis vergs,
Un nekā man nav briesmīgāka
Kā dzīvot bez tevis."*

Diemžēl Krievijas sabiedrībā patlaban veidojas draudīgs un biedējošs garīgais substrāts, kurā viegli var izaugt destruktīvas, iznīcību nesošas idejas. Bīstamas pašai Krievijai, bīstamas pasaulī, bet visvairāk – tās tuvākajiem kaimiņiem, Latviju ieskaitot. Poēmas izskaņā Ojārs Vācietis ironizē:

"Vadoni, tautu tēv, ģēnij, ģenerālisim, skolotāj, cilvēces ceļa zvaigzne, korifej, karog, bāka, organizētāj, iedvesmotāj – Celies!"

Un viņš patiešām ceļas! Nupat, 2020. gada 9. maijā Donbasa separatistu okupētā Ukrainas pilsēta Doņeckā oficiāli tika pārdēvēta vecajā vārdā – par Staļino.

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

4. maija svētkus svinējām citādi nekā iepriekš

Šogad Latvijas Neatkarības atjaunošanas svētkus 4. maijā svinējām neparasti. Ārkārtas situācijas laikā noteikto ierobežojumu dēļ notika publiski sarīkojumi. Svētkus atzīmējām ar attālinātiem un individuāliem pasākumiem. Digitālajā vidē varējām aplūkot vēsturiskus materiālus. Tiešraidē svētku uzrunu teica Saeimas priekšsēde Ināra Mūrniece, deputāti bija pulcējušies dažādās zālēs.

Ināra Mūrniece noliek ziedus pie Brīvības pieminekļa

Pie Brīvības pieminekļa amatpersonas un iedzīvotāji ziedus nolika, turoties viens no otra vismaz divu metru attālumā. Tradicionālā tautastērpu gājiena vietā tautastērpu īpašnieki un kopas tika aicināti piedalīties gājienā virtuāli, publicējot attēlus Facebook.

“Latvieši tikai savā valstī spēj nodrošināt savas tautas, valodas, kultūras, pastāvēšanu...”

Tā sacīja Valsts prezidents Egils Levits savā uzrunā sabiedrībai Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas dienā pie Brīvības pieminekļa. “Tas, ko mēs paveicām, tas, ko mēs izdarām, uz ilgu laiku nosaka, kā nācijai būt, kā tautai būt, kā valoda un kā mūsu kultūra spēj pastāvēt un attīstīties. Šāds brīdis bija pirms 102 gadiem, kad kara izpostītā Latvijā un vācu okupētājā Rīgā 38 Tautas padomes locekļi proklamēja Latvijas valsti”, Latvijas neatkarības atjaunošanas 30. gadadienas uzrunā pēc ziedu nolikšanas pie Brīvības pieminekļa sacīja Valsts prezidents Egils Levits, uzsverot, ka 50 okupācijas gadi nebija iznīdējuši mūsu valstsgrību.

“Izšķirīgajā 4. maija balsojumā mūsu deputāti apstiprināja skaidri paustu tautas gribu. līdzīgi kā citos izšķirošajos brīžos, arī šoreiz mēs atradīsim pareizo ceļu izejai no šīs krīzes.” Prezidents atzina, ka tautas likteņgaitās ir vēsturiski brīži, kad summējas pats būtiskākais, kad cilvēks ir eksistenciālas izvēles priekšā. Viņš atgādināja, ka viņiem toreiz nebija laika rīkot referendumu un tautas aptaujas, un Tautas padomes locekļi vadījās no pārliecības par to, ka latviešiem ir neatņemamas tiesības uz savu valsti un pašiem savu likteņa lemtānu.

Egils Levits pateicās Latvijas Tautas frontes dalībniekiem, vadībai un vietējām nodaļām, Latvijas

nacionālajai kustībai un visām nacionālajām organizācijām un kustībām, kā arī visiem cilvēkiem, kuŗi padarīja 4. maiju un Latvijas neatkarības atjaunošanu par iespējamu. “Paldies jums visiem! Paldies Latvijas Tautas frontes 250 000 dalībnieku, tās vadītājiem un vietējām nodaļām! Paldies Latvijas Nacionālās neatkarības kustībai un visām nacionālajām organizācijām! Paldies visiem, kuŗi piedalījās lielajās demonstrācijās un Baltijas ceļā! Paldies visiem, kuŗi padarīja 4. maiju iespējamu! Pirms 30 gadiem mēs, latvieši, Latvijas tauta, mainījām Eiropas vēsturi un mainījām arī pasaules karti. Baltiešu izlaušanās no padomju imperijas satricināja tās pamatus, un beigās tas noveda pie imperijas sabrukuma. Baltijas ceļš bija priekšvēstnesis vēlākai Berlīnes mūra krišanai un vēlākai apvienotajai Eiropai. Mēs varam būt lepnī par to. Saules muŗu Latvijai!” novēlēja Valsts prezidents.

Par godu Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas 30. gadadienu

pie Saeimas nama uzstādīta piemīņas plāksne, kas veltīta 4. maija deklarācijas pieņemšanai.

Plāksni rotā uzraksts: “Šajā namā 1990. gada 4. maijā Augstākās padomes deputāti pieņēma deklarāciju par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu”

Piemin Otrā pasaules kara beigu 75. gadadienu

Latvija 8. maijā kopā ar pārējo Eiropu piemin Otrā pasaules kara beigu 75. gadadienu. Valsts prezidents Egils Levits, Saeimas priekšsēde Ināra Mūrniece un Ministru prezidents Krišjānis Kariņš individuāli nolika ziedus Rīgas Brāļu kapos.

Valsts prezidents Egils Levits piedalās svinīgajā ziedu nolikšanas ceremonijā Rīgas Brāļu kapos, godinot Otrā pasaules kara upuru piemiņu // Foto: LETA

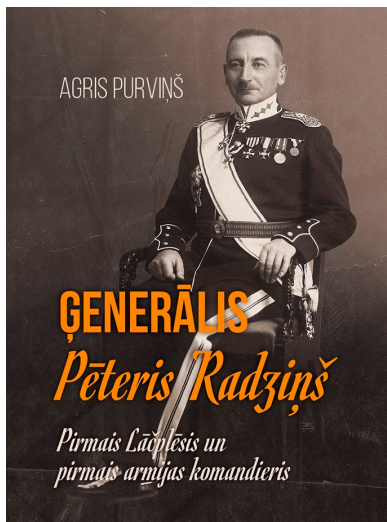
Savukārt aizsardzības ministrs Artis Pabriks un Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Leonīds Kalniņš apmeklēja Tukuma novada Džūkstes pagastu, lai noliktu vainagu Otrā pasaules kara Vācijas un Padomju armijas karavīru kapos. Kā norādīja ministra padomnieks sabiedrisko attiecību jautājumos Emīls Dobrājs, Otrā pasaules kara Vācijas un Padomju armijas ka-

ravīru kapos guldīti abās pusēs kritušie karavīri, tostarp arī Latvijas pilsoņi.

Godina ģenerāļa Pētera Radziņa piemiņu

2. maijā Rīgas Brāļu kapos notika Latvijas armijas ģenerāļa, Lāčplēša kara ordeņa kavaliera Pētera Voldemāra Radziņa 140. dzimšanas dienas atcerei veltītā svinīgā ziedu nolikšana.

Svinīgajā ziedu nolikšanas ceremonijā piedalījās Nacionālo bruņoto spēku Apvienotā stāba priekšnieks brigādes ģenerālis Imants Ziediņš. Godinot ģenerāļa Pētera Radziņa piemiņu, notika svinīgā grāmatas “Ģenerālis Pēteris Radziņš. Pirmais Lāčplēsis un pirmais armijas komandieris” atvēršana. Grāmatas autors Agris Purviņš.

Pēteris Voldemārs Radziņš dzimis 1880. gada 2. maijā Valkas apriņķa Lugažu pagastā. Savu pirmo izglītību ieguvis vietējā draudzes skolā, tad sekoja mācības Valkas pilsētas reālskolā un Nelsona privātskolā. Apsverot turpmākās profesijas izvēli, P. Radziņš izšķīrās par militāro dienestu, kļūstot par neatkarīgās Latvijas armijas stāba priekšnieku, bet pēc tam arī par armijas komandieri. 1920. gada 3. janvārī Pētera Radziņa vadībā tiek uzsākts latviešu un poļu izšķirošais uzbrukums Padomju Krievijas karaspēkam. Februāra sākumā Latgale tiek atbrīvota. Par šo laiku Pēteris Radziņš rakstījis – “Tikai ar šo uzvaru mēs ieguvām Latvijas austrumu robežu. Ja mēs nebūtu kaŗojuši un uzvarējuši Padomju Krievijas karaspēku, tad mēs ne tikai nekad nepievienotu Latgali pie Latvijas, bet nekad mēs nebūtu ieguvuši arī mieru un drošību no Krievijas puses.”

Izdots eseju krājums “Latvijas diplomātijas gadsimts”

Īsi pirms 4. maija izdota grāmata “Latvijas diplomātijas gadsimts: Latvijas diplomātijas un ārlietu dienesta pirmās gadsimts (1919 – 2019) diplomātu esejās”. Šis eseju krājums tapis, godinot Latvijas ārlietu dienesta simtgadi un diplomātiskā un konsulārā dienesta darbinieku ieguldījumu

SPILGTS CITĀTS

Pelnrušķītes dalība Eiropas nāciju ballē

Pirms 30 gadiem (1990. gadā no 10. līdz 14. aprīlim), īsi pirms 4. maija Neatkarības deklarācijas pieņemšanas, Šveicē, Lugāno Kongresa pilī, par godu Aspazijas un Raiņa 125. dzimšanas dienai notika starptautisks forums “Latvija Eiropā”.

Forumā piedalījās ievērojami politiskie un kultūras darbinieki, zinātnieki, rakstnieki un mākslinieki no Latvijas un vairākām latviešu mītnes zemēm, kā arī vietējās šveiciešu sabiedrības pārstāvji. Viena no foruma organizātorēm bija Latvijas Rakstnieku savienība, ko toreiz vadīja dzejnieks Jānis Peters. Bet visu Lugano foruma īstenošanas gaitu – no ieceres līdz veiksmīgajam rezultātam iznesa profesore, politoloģe Vita Matīsa. Daži fragmenti no Jāņa Petera raksta *Latvijas Avīzē*.

“Oficiāli Lugāno forums tika protokolēts kā Lugāno pilsētas sadarbība ar Tičīno kantonu un Šveices federālo valdību, kuŗa sniedza latviešiem arī finansiālu atbalstu, lai te varētu norītēt abu lielo trimdnieku 125. gadskārtu godības. Īstenībā tas bija sabiedriski politisks saiets bez jebkāda padomju režīma iestāžu atvismā akcepta, jo tajā laikā PSRS strauji tuvojās savam norietam. (..) Principiāli jaunu kvalitāti notikumiem Lugāno un Kastaņolā izemēja sašķelto latviešu tautas pārstāvju tikšanās un uzstāšanās no kopējas tribīnes. Līdztekus Latvijas plašajai grupai Šveicē ieradās Rietumos dzīvojošie latviešu trimdnieki un viņu pēcteči. Nozīmīgākā no trimdas bija Montrealas universitātes profesore Vairas Viķes-Freibergas un viņas dzīvesbiedra profesora Imanta Freiberga klātbūtne. Vairas Viķes-Freibergas referāts „Pelnrušķīte nāciju ballē jeb latviešu kultūra Eiropas kontekstā”, kas tika nolasīts 1990. gada 9. aprīlī, atstāja īpašu iespaidu uz foruma dalībniekiem. Politologs Egils Levits no Vācijas vairākos juridiskos jautājumos sniedza ļoti spēcīgus argumentus, kas atspēkoja Šveices Valsts padomes (parlamentā) locekļa un Ārlietu komisijas priekšsēža Franko Masoni iebildumus pret Latvijas neatkarību. (..) Forumā izkristalizējās, no vienas puses, Šveices principiālās simpātijas pret Latvijas brīvības centieniem, bet, no otras puses, – ļoti atturīga un nogaidoša pieeja tās atjaunotās valdības atzišanai.

Lugāno Kultūras centrā tika spēlēts arī teātris – Pēteris Pētersona “Akmens maskas, moku krusts”, kur lomās bija Ausma Kantāne, Marina Janaus un Juris Strenga. Uzstājās arī mūziķi. Tika cildināta Juŗa Dimitera plakātu un citu Latvijas mākslinieku, arī Juŗa Krieviņa fotoizstāde. (..) Tās bija sajustmas pilnas un lietišķas dienas skaistajā Lugāno un latviešiem garīgi tuvajā Kastaņolā, kad Lieldienu nedēļā, kā vēlāk teica Vaira Viķe-Freiberga, “tika pieteikta ticība Pelnrušķītes dalībai Eiropas nāciju ballē. Toreiz skanēja uzmundrinoši vārdi, ka Latvija – pamesta zeme, asins, moku un ciešanu zeme – varētu kļūt par kultūras un cerību zemi.”

Lugāno forumu plaši atspoguļoja arī avīzē *Laiks*, publicējot Vairas Viķes-Freibergas rakstu (1990. gada aprīlī), kur, cita starpā, viņa atzīst: “Mums jāzina, ka pirmajā Lugāno foruma programmas metā bija paredzēts arī PBLA priekšsēža Gunāra Meierovica referāts par trimdas latviešiem kā tiltu starp Latviju un rītdienas Eiropu. Viņš PBLA vārdā no piedalīšanās forumā tomēr pēdējā brīdī bija atsacījies. Tā trimdas latviešu viedoklis arī palika oficiāli nepārstāvēts šai starptautiski nozīmīgajā notikumā.”

Latvijas valsts izveidē un darbībā, kā arī gatavojoties Latvijas Republikas starptautiskās atzišanas *de iure* 100. gadadienai.

Grāmata pirmo reizi ir apkopotas esošo un bijušo Latvijas ārlietu dienesta diplomātu un darbinieku esejās, kas aptver Latvijas diplomātijas norises simt gadu garumā.

9. maijs Rīgā

Lai gan Otrā pasaules kara beigās Latvijā un citviet Eiropā piemin 8. maijā, tomēr tie, kuŗi vēlas svinēt pēc padomju vai tagadējās Krievijas tradīcijām, allaž Rīgā pie Uzvaras parka pieminekļa ir pulcējušies 9. maijā. Tā kā spēkā ir ārkārtējā situācija vīrusa izraisītās pandēmijas dēļ, 9. maijā, Rīgā, kā arī Liepājā un Daugavpilī ziedus

un vainagus nolikt katrs devās individuāli. Valsts policija sākusī 44 administratīvās lietvedības pret vairākiem 9. maija svinētājiem Uzvaras parkā, Rīgā. Ministru prezidents Krišjānis Kariņš pieprasījis iekšlietu ministra Sanda Ģirģena skaidrojumu par 9. maijā notikušo pulcēšanos pasākumā Pārdaugavā un Valsts policijas veikto spēkā esošā vīrusa izplatības ierobežojumu uzraudzību.

Ārkārtējo situāciju Latvijā pagarina līdz 9. jūnijam

Vīrusa pandēmijas dēļ Latvijā izsludinātā ārkārtējā situācija pagarināta līdz 9. jūnijam, vienlaikus būtiski atvieglojot dažādus ierobežojumus, 7. maijā lēma valdība.

(Turpinājums 4. lpp.)

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

(Turpināts no 3. lpp.)

Vienlaikus ar ārkārtējās situācijas pagarināšanu līdz 9. jūnijam valdība lēma arī pārskatīt vairākus ierobežojumus, piemēram, ar dažādiem nosacījumiem atļaut pulcētības līdz 25 cilvēkiem, ļaut tirdzniecības centriem strādāt arī brīvdienās un svētku dienās u. c. Nolēmts, ka pēc 12. maija tiks atļauta pulcēšanās gan iekštelpās, gan ārtelpās, bet pasākumā vienlaikus varēs atrasties ne vairāk kā 25 cilvēki. Pasākuma laiks iekštelpās nedrīkstēs pārsniegt trīs stundas, bet ārtelpās laiks netiek ierobežots. Ierobežojumu mīkstināšanas rezultātā tiek atļauta sapulču, gājienu, piketu un privātu, kā arī organizētu reliģisku pasākumu rīkošana. Vienlaikus pasākuma organizātoram noteikts pienākums nodrošināt ierobežojumu ievērošanu, tostarp fiziskas distancēšanas nodrošināšanu tā apmeklētājiem, un dezinfekcijas līdzekļu pieejamību pasākuma dalībniekiem. No 12. maija būs atļauta arī kultūras pasākumu organizēšanu gan iekštelpās, gan ārtelpās. Valdība lēmusi uzdot Satiksmes ministrijai sagatavot pasākumus, lai nodrošinātu epidemioloģiski drošu sabiedriskā transporta izmantošanu, tai skaitā paredzot pienākumu sabiedriskajā transportā valkāt mutes un deguna aizsegu. Tāpat lemts, ka kultūras, izklaides, sporta un citas atpūtas vietas kā arī restorāni darbu varēs uzsākt ne agrāk kā plkst. 7 un beigti ne vēlāk kā plkst. 24. Tāpat valdība pieņēma lēmumu turpināt attālināto mācību procesu visās izglītības iestādēs un visu veidu izglītības procesu ārpus izglītības iestādēm arī nodrošināt attālināti. Ievērojot virkni nosacījumu, tiks atļauti arī organizēti sporta treniņi. Tāpat valdība lēma atļaut organizēt tūrisma pakalpojumus ceļošanai Baltijas valstīs – Latvijā, Lietuvā un Igaunijā.

Par robežu atvēršanu videokonferencē vienojušies

Latvijas Ministru prezidents Krišjānis Kariņš (JV), Lietuvas valdības vadītājs Saulus Skvernelis un Igaunijas premjerministrs Jiri Ratass. Pēc Baltijas valstu lēmuma no 15. maija atvērt savas iekšējās robežas iedzīvotāju brīvai kustībai nākotnē šai pārvietošanās telpai varētu pievienoties arī Polija un Somija, telefonintervijā Lietuvas ziņu aģentūrai BNS atzinis Latvijas Valsts prezidents Egils Levits. Levits norādījis, ka šo priekšlikumu atbalsta, bet uzsveris, ka lēmumu pieņemšanā ir svarīgi izvērtēt epidemioloģisko situāciju.

ANO spriež par finansēšanu vīrusa krīzē

27. aprīlī Ņujorkā vienprātīgi tika pieņemti ANO starpvaldību secinājumi un rekomendācijas par finansēšanu vīrusa krīzes laikā. Sarunas vadīja Latvijas pastāvīgais pārstāvis ANO Ņujorkā Andrejs Pildegovičs un Barbadosas pastāvīgā pārstāve Elizabete Tompsona (Elizabeth Thompson).

Secinājumi ir pirmā universālā ANO dalībvalstu vienošanās kopīgai rīcībai, lai finansētu Covid-19 tūlītējo seku risināšanu, kā arī

ilgtermiņa atveseļošanu. Latvijas vadībā pirmo reizi ANO Ekonomisko un sociālo lietu padomes vēsturē sarunas notika tiešsaistē, tā kā ANO tikšanās klātienē šobrīd nav iespējamas.

Zinātnei piešķirts finansējums vīrusa seku mazināšanai

Lai maksimāli izmantotu un mobilizētu Latvijas zinātnisko potenciālu cīņai ar Covid-19 izraisītajām sekām, Izglītības un zinātnes ministrija mērķtiecīgi strādā pie vairākām iniciatīvām, kas ļaus jaunākajos atklājumos un pierādījumos rasti risinājumiem mazināt vīrusa ietekmi Latvijas sabiedrībā un tautsaimniecībā. Valdība 2020. gada 30. aprīlī ir apstiprinājusi Izglītības un zinātnes ministrijas ierosinājumu no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem” piešķirt finansējumu piecu miljonu eiro apmērā valsts pētījumu programmas vīrusa slimības ierobežošanai un seku mazināšanai Latvijā.

Latvijas PEN balva – žurnālistikas centram Re:Baltica

Par nozīmīgu veikumu vārda brīvības veicināšanā, cenzūras ierobežošanā un diskriminēto grupu atbalstīšanā šogad Latvijas PEN balvu saņēmis Baltijas pētnieciskās žurnālistikas centrs Re:Baltica.

Biedrība Latvijas PEN uzsver, ka Re:Baltica nerimtīgi ir atbalstījis vārda brīvību, neatkarīgu žurnālistiku, veicinājis sabiedrības medijprātību, atmaskojis varas ļaunprātīgu izmantošanu un korupciju, apkarojis nepatiesas informācijas vai viltus ziņu izplatību Latvijā, projektā Re:check piedāvājis rīku, kas ļauj pārbaudīt faktus un apgalvojumus, kas saistīti ar koronavīrusa pandēmiju pasaulē.

Ģenerālprokurora amata kandidāti

Tieslietu padomes izsludinātājam ģenerālprokurora amata kandidātu konkursam noteiktajā termiņā pieteikušies astoņi kandidāti, aģentūrai LETA pavēstīja padomes pārstāve Rasma Zvejniece. Viņa atzīmēja, ka Tieslietu padomes sekretariāts pārbaudīs, vai iesniegtie dokumenti apliecina katra pretendenta atbilstību Prokuratūras likumā izvirzītajām prasībām, proti, vecuma, pilsonības, izglītības, darba stāža un citām prasībām. Sākumā uz konkursā uz ģenerālprokurora amatu plānoja kandidēt četri prokurori – Rīgas tiesas apgabala prokuratūras virsprokurors **Armins Meisters**, Ģenerālprokuratūras Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļas prokurors **Juris Juriss**, Ģenerālprokuratūras Prokuroru personāla un profesionālās izaugsmes nodaļas prokurors **Jānis Ilsteris** un Ģenerālprokuratūras Tiesās izskatāmo krimināllietu nodaļas virsprokurors **Alēns Micevičs**. Vēlāk starp kandidātiem parādījās arī Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas priekšsēdis **Juris Stukāns** un Ģenerālpro-

kuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta prokurors **Uvis Kozlovskis**. Pašreizējā ģenerālprokurora Ērika Kalnmeiera pilnvaru termiņš beidzas 11. jūlijā.

Latviešu lugu lasījumi

Losandželosā, ASV, radās ideja, ko atbalstīja Birminghamas *Mazā teātra* režisors Ingmārs Čaklais Lielbritānijā, viņš ir arī šīs idejas līdzautors un projekta iesācējs, un tā tapa cikls “Latviešu lugu lasījumi 2020”. Tas ir jauns pasākumu cikls teātri un drāmaturģiju mīlošiem cilvēkiem un radošām grupām. Lai piedalītos ciklā, jāievēro tikai divi noteikumi – pirmkārt, jālasa dzīva latviešu autora luga; otrkārt, lasījumā jāpiedalās vismaz trīs dažādu teātra mīļotāju apvienību (vēlams no dažādām valstīm) aktieriem vai neaktieriem. Visi lugu lasījumi tiks publicēti *Youtube* kanālā: *Latviešu lugu lasījumi 2020*.

PLMC aicina virtuāli iepazīties ar diasporas mākslu

Kad tika izziņota pašreizējā karantīna, “Pasaules latviešu mākslas centrs” (PLMC) Cēsis gatavojās uzsākt savu septīto izstāžu sezonu. Ņemot vērā, ka nav zināms, kad centra galerijas varēs pulcēt uz izstādēm mākslas cienītājus, PLMC piedāvā virtuālās pastaigas, tuvāk iepazīstinot ar diasporas latviešu mākslinieku daiļradi. Pirmā virtuālā pastaiga atspoguļo Jānim Mintikam veltīto izstādi. Tuvāka informācija: Kārlis Kanderovskis, +371 22458536, plmc@inbox.lv

Filma “Katra diena Simtgadē. Gadalaiki”

Sagaidot Latvijas Neatkarības atjaunošanas 30. gadadienu, Eiropas Parlamenta deputātes Dace Melbārde (ECR grupa) un Sandra Kalniete (ETP grupa) dāvina iespēju noskatīties režisores Dzintras Gekas emocionālo un sirsniņo četru filmu ciklu “Katra diena Simtgadē. Gadalaiki”, kas tapis filmējot katru dienu 2018. gadā, kopā veidojot Latvijas ainavu noteiktā laika nogriezni.

Dzintra Geka

Latviešu māksliniece veido izcilu bilžu grāmatu

Starptautiskā bilžu grāmatu izdevēju un aģentu platforma *dPICTUS* starp 100 pasaulē izcilākajām pērn izdotajām bilžu grāmatām ierindojusi arī Latvijā izdoto mākslinieces Anetes Meleces grāmatu “Kiosks”.

Anete Melece

VĒSTNICĪBU ZIŅAS

BALTKRIEVIJA. Latvijas vēstnieks Baltkrievijā Einars Semānis apmeklēja piemiņas vietas Minskā un Minskas rajonā, lai atzīmētu Otrā pasaules kara beigu 75. gadadienu un pieminētu kara upurus. 6. maijā vēstnieks godināja ebrēju, kas gāja bojā Holokaustā Baltkrievijā, piemiņu, apmeklējot memoriālo atceres vietu “Jama” Minskā. Memoriāls atrodas vietā, kur 1942. gada 2. martā tik nošauti ap 5000 Minskas geto ieslodzīto. E. Semānis atceres vietā nolika ziedus un teica video uzrunu.

AZERBAIDŽĀNA. 8. maijā Baku Latvijas vēstnieks Dainis Garančs Azerbaidžānas Valsts Muitas akadēmijas organizētā starptautiskā tiešsaistes forumā uzstājās ar lekciju “Muita un robežu pārvaldība pašreizējā pandēmijas situācijā: izaicinājumi un iespējas”. • 9. maijā, solidarizējoties ar Azerbaidžānas tautu vīrusa pandēmijas laikā, Latvijas vēstniecība Baku un čellu trio “Melo-M” piedalījās kopīgā projektā ar Azerbaidžānas CBC TV, Ungārijas, Moldovas, Uzbekistānas un citu valstu vēstniecībām. Solidaritātes projektā dažādās valstīs tika sagatavots populārās Azerbaidžānas tautas dziesmas “Sari Gelin” aranžējums un mūzikālais priekšnesums draugiem Azerbaidžānā.

Apgāda “Liels un mazs” izdotā Meleces grāmata “Kiosks” ir vienīgais Latvijā radītais darbs, kas iekļūvis šajā *dPICTUS* veidotajā sarakstā.

Divpadsmit valstīs izdejots “Es atnācu uguniņū”

Sakūros(i) uguniņū no deviņi žagariņi,
Sildās Dievs, mīļā Laima, mana mūža licējiņi.

Un tāpēc TDK “Karbunkulis” (Īrija) vadītājam Solveigai Slaidiņai radās ideja par kopīgu deju kopu vadītājam, apzvanot vadītājas ne tikai Eiropā, bet arī Austrālijā un Kanadā. Tā izveidojās kupls, piecpadsmit dāmu sastāvs, kurās ar lielu degsmi un aizrautību iesaistījās šajā dejas projektā. Darbojoties šajā idejā, dzirkstele uzdzirkstāja katrai deļotājai, un tā pārleca cita pie citas, caur bildēm, stāstiem un pašu deju – “Es atnācu uguniņū”.

Deļotāja Aiga Turuka no Somijas

Šādi ir tapis mūsu kopīgās dejas stāsts, kurš tika izdejots divpadsmit valstīs (Vācija, Beļģija, Somija, Zviedrija, Indonēzija, Kanada, Norvēģija, Spānija, Austrālija, Apvienotā Karaliste, Īrija un Latvija). Deja – “Es atnācu uguniņū”; choreografs – Jānis Purviņš; mūzika – Ilga Reizniece. **Deļotājas:** Solveiga Slaidiņa (Īrija), Ginta Mašale (Īrija), Ilze Baranovska (Indonēzija), Aiga Turuka (Somija), Dagnija Martinsona (Beļģija), Iveta Lāce (Zviedrija), Gunta Lielmane (Apvienotā Karaliste), Ilze Iesalniece (Apvienotā Karaliste), Laura Putāne (Vācija), Lauma Leišovņika (Vācija), Selga Apse (Kanada), Alise *Hjelmtvedt* (Norvēģija), Ilze Bērziņa (Spānija), Lija Andersone (Austrālija), Evita Slaidiņa (Latvija).

Ave Sol 4. maija svētkiem iedzied “Mila ir kā uguns”

Godinot Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas dienu, Rīgas kamerkoris *Ave Sol* dirigentu Andra Veismaņa un Jurģa Čabuļa vadībā, pie klavierēm esot pašam dziesmas autoram – komponistam Mārtiņam Braunam –, iedzie-

dāja dziesmu “Mila ir kā uguns”, informēja Rīgas pašvaldības kultūras iestāžu apvienībā.

Kamerkoris Ave Sol

Latvijas Literatūras gada balvas

Par pagājušā gada labāko prozas darbu atzīts apgāda “Dienas grāmata” paspārnē tapušais rakstnieces Ingas Gales romāns “Skai-stās”. LTV raidījumā “Literatūra” tika noskaidroti “Latvijas Literatūras gada balvas 2020” (LALIGABA) laureāti piecās kategorijās, kā arī sveikti speciālbilvas ieguvēji – dzejniecei Montai Kromai veltītā *Punctum* literatūras festivāla “Monta. Tu. Monta. Es.” veidotāji –, kā arī godināts Latvijas Literatūras gada balvas – mūža balvas – ieguvējs, rakstnieks Juris Zvirgzdiņš. Ekspertu komisijas gala balsojumā par LALIGABA balvas laureātu kategorijā “Labākais dzejas darbs” atzina Jāņa Vādona dzejoļu krājumu “Klusuma forma”, kas nācis klajā apgādā “Pētergailis”. Par 2019. gada labāko ārvalstu literatūras tulkojumu atzīts dzejnieka un tulkoģāja Ulda Bērziņa no senšpāņu valodas latviskotais varoņepus “Dziesma par manu Sidu”, ko izdevis apgāds “Neputns”. Kategorijā “Labākais oriģināl-literatūras darbs bērniem” par zūrijas balsojuma līderi kļuva Vēstura Ķeruma grāmata “Meža meitene Maija”, ko izdevis apgāds “Liels un mazs”. Savukārt kategorijā “Spilgtākā debija” par daudzsološāko pieteikumu Latvijas rakstniecībā šogad tika atzīts Edvina Vardes prozas krājums “Kas te notiek”, kas nācis klajā “Jāņa Rozes apgādā”.

Ziņas sakopojis **P. Karlsons**

LAIKU UN VIETU MIJĀS

FRANKS GORDONS

Gads sākās ar to, ka viņšņēmās pamācīt visu pasauli, kas esot bijis un kas ne, ka Rietumi sakropļojuši vēsturi, ka Polija allaž bijusi rijīga hiēna...

Janvāra nogalē – Uhaņā vīruss jau bija sācis nāves pļauju – viņš ieradās Jeruzalemē kā imperators, lai pasaulei pavēstītu, ka Krievijai kā PSRS mantinieci pienākas mūžīgs gods par absolūtā ļaunuma pieveikšanu 1945. gadā un ka latvieši, lietuvieši un, protams, ukraiņi šim ļaunumam kalpojuši.

Tad viņš lielā steigā izdrija pamatīgu “tīrīšanu”, nobīdot Dmitriju Medvedevu no premjera amata, atlaižot uzticamo līdzgaitnieku

Surkovu, un ar sirmās kosmonautes Valentīnas Tereškovas palīdzību panāca, ka konstitūcijas jaunais variants garantēja viņa valdīšanu līdz 2036. gadam.

Un tad sasodītais koronavīruss aprāva viņa godkārigās ieceres un lika viņam apjukst. Tikai ar apjukumu izskaidrojams viņa lēmums – piedāvāt maskaviešiem apmaksātas brīvdienas vienas nedēļas garumā.

Saslimušo skaits auga, un viņš noņēma no sevis jebkādu atbildību par stāvokli valstī sērgas apstākļos, uzveļot visu atbildības nastu pilsētu mēriem, apgabalu gubernatoriem, federācijas re-

ģionu pilnvarniekiem. Lai viņi ķepurojas, viņš mazgā rokas. Nekad šī metafora nebija tik daudznozīmīga kā šoreiz.

Un tad nāca brīdis, kad viņš sadrūmis uzrunāja tautu kā “dārgos draugus”, kas stipri atgādināja Staļina “brāļus un māsas” – vārdus, kas teikti 1941. gada 3. jūlijā, kad turpat miljons sarkanarmiešu devās gūstā, negribēdami mirt tā otrā ļaunuma vārdā. Federācijas galva, “nācijas līderis” mēģināja mierināt satraukto tautu, atgādinot, ka Krievijai jau nācies izturēt smagus pārbaudījumus, uzveicot, piemēram, polovcus un pečenegus.

Viņš nepieminēja tatāru-mongoļu jūgu, pat ne Napoleonu un Hitleru. Polovci un pečenegi – stepju ciltis – pirmās 1000 gadiem sirojot brūk virsū pareizticīgās Ruses lielkazitēi. Šis divainais piemērs rāda, cik runātājs bija izmisīgi apjucis.

Un tad nāca brīdis, kad viņam bija jāatzīst, ka sašķīst gabalos viņa mūža sapnis – tas, ko viņš uzskatīja par savas karjeras kroni, par viņa ilgu un cerību piepildījumu: nācās ar dziļu nopūtu atzīt, ka koronavīrusa dēļ Maskavas Sarkanajā laukumā 9. maijā nenotiks Uzvaras parāde, atzīmējot Berlīnes krišanas 75. gads-

kārtu. Tam bija jābūt grandiozā, globāla mēroga pasākumam. Un pēc vēl nebijušu raķešu tanku rēkoņas, pēc vesela lidmašīnu mākoņa laukumā vajadzēja iznākt – ar viņu priekšgalā – “Nemirstīgajam pulkam”, miljonam cilvēku ar vācu-padomju kaŗā kritušo dalībnieku ģimētņēm. Un vismaz Francijas prezidents Emanuels Makrons jau bija pieteicies būt klāt.

Nevis saslimušo skaita pieaugums, nevis naftas cenu kritums, nevis apokaliptiskās noskaņas tautā – nē, viņu līdz sirds dziļumiem sāpina sabrukūšais lielmanības triumfs.

Vīruss viņam sašķaidīja lielmanības triumfu

VĒROJUMI UN PĀRDOMAS

KĀRLIS STREIPS

Pagājušajā nedēļā *Laiks* un *Brīvā Latvija* neiznāca, jo bija svētku nedēļa – valsts svinēja 4. maija dienu, kad pirms 30 gadiem okupētās Latvijas Augstākā padome apstiprināja Deklarāciju par valstiskās neatkarības atjaunošanu.

Tieši par to šonedēļ vēlos rakstīt, jo pats šajā procesā biju cieši iesaistīts. Ritēja pirmais gads, kopš dzīvoju Latvijā. Ierados, lai ar Darba Sarkanā Karoga ordeni apbalvotā Pētera Stučkas Latvijas Valsts universitātē, kā to tolaik dēvēja, strādātu par angļu valodas pasniedzēju. Angļu valodu mācīju ne tikai augstskolā, bet arī, piemēram, elektropreču uzņēmuma VEF vadībai, kuŗa pateicībā par to man bez maksas deva divas istabas uzņēmuma profilatorijā (iestāde, kur uzņēmuma darbinieki varēja atpūsties, saņemot ārstniecības un profilaktiskas procedūras), kuŗš es visa tā gada garumā dzīvoju.

Taču nākamajā rītā pēc ierašanās Rīgā mēs ar mammu, kuŗa bija atbraukusi kopā ar mani, ieradāmies Latvijas Tautas frontes namā Vecrīgā un pajautājām, vai varam kaut kā palīdzēt. Frontes informācijas daļas vadītāja Sarmīte Ēlerte mūs tūlīt pieņēma, lai mēs sēdēsim kopā ar citu materiālu tulkošanas. Pēc mēneša mamma atgriezās Amerikā, bet Tautas frontes nams man būtībā kļuva par otrajām mājām. Cita starpā, nama pagrābā bija kopēšanas aparāts, kas noslēpumainajā Padomju savienībā bija liels retums, bet ar kuŗu es varēju kopēt materiālus saviem studentiem. Frontē arī bija citi darbi darāmi. Palīdzēju ar frontes apkārtākā *Atmoda* un it īpaši ar tā angļu valodas varianta *Awakening* izdošanu. Piedalījos frontes valdes sēdēs, reizēm rakstīju protokolu. Dariju visu, ko no manis prasīja. Reizi mēnesī frontē man par to maksāja algu. Pirmajā reizē spirinājos – nē, nē,

jums nauda vajadzīga vairāk nekā man, bet fronte uzstāja. Kārtībai ir jābūt, un tā nu reizi mēnesī trešajā stāvā saņemu algu un pa tiešo devos uz pirmo stāvu, kur naudu noziedoju atpakaļ fronte.

Liels uzdevums tajā pirmajā gadā bija gatavoties 1990. gada marta Augstākās padomes vēlēšanām. Tautas frontei ar vēlēšanām jau bija pieredze. 1989. gada martā bija PSRS Tautas deputātu padomes vēlēšanas. Tautas deputātu padomi PSRS līderis Michails Gorbačovs izveidoja apmēram tā paša iemesla dēļ, kāpēc pagājušajā gadsimtā pirmajā dekādē parlamentu izveidoja cars Nikolajs Otrais – sava veida tvaiķa nolaišanai. Tautas frontes atbalstītie kandidāti vēlēšanās ieguva 80 procentus mandātu. 1989. gada decembrī Latvijā bija pašvaldību vēlēšanas, kur rezultāti bija aptuveni tikpat veiksmīgi.

Augstākās padomes vēlēšanās galvenais mērķis – ievēlēt divas trešdaļas deputātu, kas bija nepieciešams skaits, lai grozītu padomju Latvijas konstitūciju. Frontē kērās pie darba. Viens no maniem uzdevumiem bija kandidātu CV un programmu ierakstīt datorā. Tās parasti bija ar roku rakstītas, un nevarētu teikt, ka visiem kandidātiem rokkraksts bija glīts vai īpaši salasāms, bet kaut kā tiku galā. Pirmajā vēlēšanu kārtā tika ievēlēti 127 deputāti, kuŗi bija gatavi parakstīt Tautas frontes manifestu. Augstākajā padomē bija 201 deputāts, divas trešdaļas, tātad – 134. Otrajā kārtā tajos apgabalos, kuros neviens kandidāts nebija ieguvis vairākumu, fronte izvirzīja savus „smagsvarus”, tostarp – Tautas frontes priekšsēdētāju Daini Īvanu. Vēl četri neatkarību atbalstoši deputāti klāt, bet joprojām nē divas trešdaļas. Atsevišķi savu kopsarakstu piedāvāja Latvijas Zaļā partija un Latvijas Nacionā-

lās neatkarības kustība, arī no tā saraksta pāris kandidātu saņēma mandātus.

Taču 1990. gada 3. maijā, kad bija Augstākās padomes pirmā darba diena, vismaz man nebija pilnas pārlicības par tām divām trešdaļām. 30 gadus atpakaļ raugoties, gribas domāt, ka Tautas frontē nebūtu piedāvājusī deklarāciju, ja tā nebūtu bijusi pārlicināta, ka vairākums atradīsies, bet tās divas dienas bija sasprīnguma pārpilnas. Mans uzdevums bija tulkot notiekošo prāvājam ārvalstu žurnālistu pulkam, kāds tur bija sapulcējies. Pāris dienas pirms tam saslimu ar laringītu, bet 3. maija rītā – paldies visiem dieviem! – balss bija atgriezies. Pirmo dienu deputāti pavadīja, organizatoriskus jautājumus risinot. Tā, piemēram, Latvijas PSR Centrālās vēlēšanu komisijas vadītājs, kuŗš bija plenārsēdes vadītājs, iekams nebija ievēlēts AP priekšsēdētājs, konstatēja, ka ievēlēti trīs deputāti ar uzvārdu Bērziņš, un tāpēc būtu jauki, ja citi deputāti viņus uzrunātu vārdā, nevis par biedru Bērziņu, ka bija ierasts. AP priekšsēdētāja amatā atgriezās Anatolijs Gorbunovs, kuŗš savu karjeru veidoja kā pārlicināts komūnists, bet izrādījās esam tīģeris, kuŗš pareizajā brīdī prata nomainīt savas spalvas. Jau 1988. gadā Augstākā padome sāka spert pirmos piesardzīgos soļus tautas tiesību atjaunošanā, un sāka ar sarkanbaltsarkanā karoga un valsts himnas reabilitāciju.

Savukārt 4. maijs bija veltīts neatkarības deklarācijai. Opozīcijas deputāti, kuri savu frakciju nosauca par “Līdztiesību,” dikti centās apgalvot, ka pozīcijas deputāti deklarāciju bija redzējuši, bet opozīcijas deputāti – ne, un tāpēc vispirms jautājumus būtu jāizdiskutē Augstākās padomes komisijās, un tikai pēc

tam varēs spriest tālāk. Bēdīgi slavenais Alfrēds Rubīks, vienīgais cilvēks Latvijas vēsturē, kuŗš notiesāts par valsts nodevību, apgalvoja, ka par jautājumu vajadzīgs referendums. Opozīcijas deputāti paziņoja, ka viņi balsojumu boikotēs, un tāpēc vienīgais jautājums bija, vai izdosies atrast nepieciešamos 134 deputātus. Katrs deputāts savu balsojumu paziņoja atsevišķi un skaļā balsī. Atceros – jo tuvāk tikām tam divām trešdaļām, jo ciešāk blenzu grīdsegā, jo zināju, ja ar kādu saskatīšos, sāksū raudāt. Galu galā sanāca 138 balsis, un pēc balsojuma visi sapulcējamies plenārsēžu zālē dziedāt valsts himnu. Tad gan asaras plūda strauvē vien, un padziedāt nevarēju nemaz!

4. maija deklarācija neko diži nemainīja. Visu nākamo pusotru gadu Latvijā bija divas paralēlas valdības – tā, kuŗa bija centrēta Maskavā, un tā, kuŗu vadīja Ivars Godmanis un Ministru padome. Neiztika arī bez konfliktiem. Bija barikādes, bija apšaušana pie Iekšlietu ministrijas. Tikai 1991. gada augustā, kad izgāzās pučs Maska-

vā, Latvija atguva pilnīgu un starptautiski atzītu neatkarību.

Pēc 4. maija balsojuma dodoties mājās, sajutos kā balons, no kuŗa izspiests viss gaiss. Visu gadu biju skrējījis kā vāvere ritenī, un nu mans gads Latvijā tuvojās beigām. Pēc pāris nedēļām atgriezīšos Amerikā, uzsāksū maģistra grada studijas Merilendas universitātē, un kļušu par žurnālistikas profesoru. Tā nesanāca, un kā tas notika, ir stāsts citai reizei. Taču nobeigšu šo komentāru ar faktu, ka pirms pāris nedēļām uzzināju, ka par darbu Tautas frontē man piešķirts Triju Zvaigžņu ordenis. Tas man bija tāds pārsteigums, ka minūtes desmit sēdēju savā krēslā pie datora viss trīsēdams – man tas ir prātam neaptverams gods, un esmu ļoti lepns, ka izrādās – esmu izdarījis kaut ko lielu un nozīmīgu savai Latvijai.

No sirds sveicam savu kolleģu Kārlī Streipu sakarā ar Latvijas Valsts augstākā apbalvojuma – Triju Zvaigžņu ordeņa saņemšanu. Lai nepagurst prāts un rokas, strādājot Latvijai!

 Mārijas iela 2, Rīga, LV – 1502
 marketing@leta.lv
 +371 – 672 225 09
 www.leta.lv

Izglītības inovācijas karantīnas laikā

Jaunos apstākļos strādā arī trīs Amerikas latvietes

DAIRA MORUSE

Tad, kad skolas zvans nozvanīja priekšpēdējā skolas dienā pirms skolēnu pavasara brīvdienām, mēs Latvijā saņēmām ziņu no Latvijas valdības un no Izglītības un zinātnes ministrijas, ka Latvijas skolas tiks slēgtas uz kādu laiku. Toreiz publiski prognozēja, ka skolas varētu būt slēgtas... veselu mēnesi! Visi paredzētie kursi un skolas sēdes skolēnu brīvdienās tika atceltas, lai skolotāji varētu gatavoties jaunam izaicinājumam – tālmācībām – un lai skolu vadības varētu saprast un saplānot, tieši kā mācības tiktu pasniegtas skolēniem. Tas bija maršruts otrā nedēļā, kad mēs visi tikai sākām apjēgt, cik strauji šis jaunais vīruss spēj izplatīties, un tās nopietnās sekas, kuŗas tas rada sabiedrībai.

Izglītības darbiniekiem ar izglītības un zinātnes ministri Ilgu Šuplinsku priekšgalā sākās ļoti saspringts laiks – kopā ar domubiedriem un kolēģiem zinātniekiem nācās prāt, ko darīt ar Latvijas jaunatni, ar skolām Latvijā vispār un ar nepieciešamām mācībām šajā mainīgajā un pavisam neskaidrajā laikā. Radās domas par vairākiem iespējamiem risinājumiem, un viens no tiem bija izveidot mācības divos televīzijas kanālos no pirmdienas līdz piektdienai visas dienas garumā līdz maija beigām, kad skolas gads oficiāli noslēgsies.

No kreisās: Monika Hanley un Irina Matvejeva

Steidzīgi tika meklēti speciālisti savā nozarē.

Bez latviešu valodas skolēni Latvijā mācās arī divas svešvalodas. Tātad arī angļu valodas mācības tika veidotas tālmācībām televīzijā. No pirmās līdz sestajai klasei angļu valodas skolotāju komandas sastāvā ir *Iespējamās misijas* 10. iesaukuma absolvente Irina Matvejeva, Laurenču sākumskolas direktora vietniece izglītības jomā, Elīna Ozoliņa, 2019. – 2020. gada ASV Fulbraita stipendiāte, un angļu valodas speciāliste Lauren Anderson un trīs Amerikā dzimušas un Amerikas latviešu sabiedrībā augušas angļu valodas speciālistes – Ingrida

Birzniece, Monika Hanley un es, Daira Ruta Morusa. Angļu valodas mācības notiek tikai angļu valodā, un sabiedrība par to atsaucas dažādi. Skolēnu angļu valodas zināšanas arī ir ļoti dažādas: daži jau angļu valodu pārvalda gandrīz kā otro dzimto valodu, citiem tā vēl ir pavisam sveša. Mācību virstēmas angļu valodas skolotāju komanda saskaņo tā, lai viena virstēma pārklātos vienas nedēļas raidījumiem visām klasēm, bet apakštēmas tiek atsevišķi izvirzītas, sekojot Latvijas valsts standartiem attiecībā uz svešvalodu mācībām un *Skola2030* programmām.

Ingrida Birzniece

Visi mācību priekšmeti tiek mācīti, tostarp robotika, dziedāšana, sports, latviešu valoda un arī latgaliešu valoda. Ikatrs latvietis plašajā pasaulē var pieslēgties un noskatīties šos raidījumus. Ja skolēns pa dienu nav varējis noskatīties raidījumu, tad šīs mācības kopā ar īsu aprakstu par tēmu un sasniedzamo rezultātu katrai mācībai ir arī pieejamas tīmeklī. Mācības televīzijā dod iespēju skolēniem, kuŗiem mājās nav mūsdienu tehnoloģiju, turpināt sekot līdzi mācībām un/vai saņemt papildu mācības, lai papildinātu to, kas notiek attālināti savās skolās. Izrādās, ka šie raidījumi ir populāri diasporas

skolās arī ārpus Latvijas, jo mācības notiek galvenokārt latviešu valodā. Ceram, ka arī latviešu skoliņās un nometnēs Ziemeļamerikā šie raidījumi noder!

Cilvēki bieži piemin Latviju un latviešu ieguldījumu pasaules mākslā, zinātnē un pat politikā. Taču Latvijā iegūtā izglītība ir augsti vērtēta, un valsts izglītības iestādes un vispārējā izglītības sistēma nerimtīgi virzās uz priekšu, piedāvājot skolēniem inovācijas gan mācīšanās metodēs, gan mācību programmās un pat skolu aprīkojumos. Vienotais mērķis ir nodrošināt visiem skolēniem Latvijā kvalitatīvu izglītību.

JURIS ULMANIS,
zemessargs, profesors

Mēdz teikt, ka krīzes situācijās cilvēki parāda savu "īsto seju". Tikai grūtībās uzzinām, uz kuŗiem varam paļauties, kuŗi aizbēgs pie pirmās iespējas un kuŗi izmantos situāciju, lai pārējiem vēl vairāk sarežģītu dzīvi. Pieņemu, ka pēdējo mēnešu laikā daudz par saviem nu jau bijušajiem kolēģiem uzzinājuši atlaišanu no darba piedzīvojušie uzņēmumi. Līdzciltīkus var tuvāk iepazīt, palasot komentārus zem ziņu portālu rakstiem un sociālajos tīklos par koronavīrusa ietekmēto laiku.

Komentāros nolasāms plašs sabiedrības noskaņojuma spektrs – sākot no varas iestāžu rīkojumu apzinīgiem pildītājiem, kuŗi pieprasa visiem citiem rīkoties tāpat, un beidzot ar absolūtiem brīvdomātājiem, kuŗi ne vien noliedz izolēšanās nepieciešamību, bet pat piedāvā alternatīvus visās šīs mulsinošās situācijas skaidrojumiem, aiz katra valdības lēmuma saskatīt vēlmi pakļaut cilvēci un padarīt mūs par nenodefinētas elites vergiem.

Laikā, kad no mūsu visu lēmumiem un rīcības atkarīgs, cik ātri izdosies iegrozīt slimību un atgriezties normālā dzīvē, svarīgi paļauties uz pamatotu informāciju. Tādu, kas palīdzēs ātrāk izkļūt no krīzes situācijas, nevis to padziļināt.

Diemžēl tīmekļa komentāros ir ļoti redzams, ka pastāv ir sa-

biedrības grupas, kas tikai tām vien zināmu apsvērumu dēļ vēlas padziļināt krīzi ar dezinformāciju. Nav pat svarīgi viņu motīvi – brieduma trūkums, uzjautrināšanās, vēlme pārbaudīt savu spēju ietekmēt citu cilvēku viedokli, izmisīgi centieni piesaistīt uzmanību vai apzināta, izrēķināta ļaunprātība pašlabuma gūšanai. Tie ir tā dēvētie troļļi, no kuŗiem liela daļa stundām ilgi laiku pavada tīmeklī, izplatot savu pasaules redzējumu. Viņu argumenti brīžiem izklausās ticami, loģiski un šķietami izskaidro situāciju, tādēļ cilvēki bieži vien tos pieņem par patiesību un neapzinoties nostājas pret pārējo sabiedrību. Tas tikai apgrūtina cīņu ar vīrusu. Tādēļ ir svarīgi laikus pamanīt nepatiesības izplatītājus un norobežoties no viņu ietekmes.

Komunikācijas pētniekiem troļļu archetipi un rīcības taktikas ir ļoti zināmas, tādēļ viņus nav grūti atšifrēt. Portālos klimst visdažādākie troļļi, bet gribu vērst uzmanību uz izplatītākajiem un kaitīgākajiem dezinformācijas izplatītājiem.

Debatētāji. Šī troļļu grupa ārkārtas situācijās ir ļoti aktīva. Labi sagatavojušies indivīdi, apbruņojušies ar faktiem, atsaucēm uz viņu viedokli apstiprinošiem pētījumiem un vienmēr gatavi iesaistīties diskusijās. Uzskata, ka tikai viņiem ir taisnība un visi pārējie kļūdās, tāpēc īstenībā nav

pārliecināmi mainīt viedokli. Tieši šie troļļi visbiežāk izplata konspirācijas teorijas, jo tās atbalstošu "faktu" tīmeklī ir pārpalāms. Viņu ierakstus var viegli atpazīt pēc to pārmērīgā garuma un strīdēšanās intensitātes. Tie nerimsies, kamēr oponenti nepadosies. Redzot tik aizrautīgu idejas aizstāvēšanu, varat būt droši, ka darīšana ir ar troļļi.

Visziniši. Šādus troļļus noteikti pamanījis ikviens. Viņi rēgulāri iesaistās diskusijās, ar pārākuma izjūtu izklāstot viedokli un cenšoties izlikties, ka visos jautājumos orientējas vislabāk. Medicīnas jautājumos tie mēdz sevi pozicionēt kā pieredzējušus vai pensionētus ārstus un tā-

Nekļūsim par troļļu dezinformācijas upuri!

dējadi "pacelties pāri" citiem komentētājiem ar nepārspējamu zināšanu bagāžu. Oponentus viņi parasti noniecina un izsmej, un savus spriedumus klāsta gaŗos ierakstos. Viņiem īpaši nerūp, vai kāds tos vispār izlasa.

Profāni. Šajā grupā ietilpst zemāko slāņu troļļi, ko mēdz dēvēt par zombiju armiju. Paķēruši vienu ideju, viņi to centīgi "dzen cauri", pielietojot dažādas taktikas. To vidū ir iebildušo diskutētāju nolamāšana, mētāšanās ar rupjībām, "piesiešanās" pie gramatikas kļūdām vai iebildumu pārvēršana personīgā aizvainojumā, lai to izmantotu kā attaisnojumu paša uzbrukumam.

Nereti troļļi mēdz radīt iespai-

du, ka viņu viedoklim ir daudz piekritēju, paši rakstot atbalstošus komentārus ar dažādiem segvārdiem. Tādējādi viņi stiprina iespaidu, ka attiecīgajā teorijā "kaut kas ir" un "tā domā daudzi". Stratēģiski svarīgos jautājumos patiešām sastopama arī organizēta darbība, bet aiz tās parasti stāv tā dēvētās "troļļu fermas", kas saņem naudu par konkrēta pasūtījuma izpildīšanu.

Ar visu šo vēlos mudināt lasītāju portālu komentāru sadaļās, sociālajos tīklos un citās viedokļu apmaiņas vietās ļoti rūpīgi filtrēt un analizēt uztverto informāciju. Pat ja jums šķiet vilinoši ticams kāds daudz tirāzēts un dedzīgi aizstāvēts alternatīvs viedoklis, padomājiet, kādu labumu gan jums, gan visai sabiedrībai dos pieslēšanās tam? Piemēram, aicinājumiem neievērot izolēšanos, jo "vīrusa nemaz nav" un "tas viss tiek darīts, lai kontrolētu cilvēci". Vai paklausot troļļu aicinājumam ignorēt piesardzības pasākumus, veicināsiet to, ka mēs visi ātrāk varēsim atsākt normālu dzīvi?

Padomājiet, kādēļ daži cilvēki tik aizrautīgi cenšas citiem "iepotēt" savu skatījumu? Jūs paši un jums zināmie cilvēki taču tā nedara! Vismaz ne tik bieži un uzstājīgi. Varbūt šiem cilvēkiem pašiem ir kāds rūpīgi izkalts plāns, un jūs kļūstat par ieroci tā īstenošanā, to pat neapjaušot. Padomājiet!

Aizslēgtās pasaules piezīmes: izejā no bezizejas

ĢIRTS SALMGRIEZIS, īpaši no Briseles

Visapkārt vieni vienīgi ziedi, košumkrūmi, tomātu stādi, un pārdevējas aktīvi rosās aiz caurspīdīgām plastikāta sienām tādās pašās maskās kā slavenās latviešu mākslinieces Samantas Tinas klusās, bet efektīvās iespiedzējas – līdzdziedātājas fonā uz nenotikušās lielās *Eirovīzijas* dziesmu skatuves Roterdamā, Nīderlandē. Kā ik gadu maija vidū, labprāt gribētu būt atkal tuvumā lielajai *Eirovīzijas* skatuvei, sevišķi jau šogad, kaimiņos – Nīderlandes modernajā rūpniecības pilsētiņā Roterdamā. Lai kā es vēlētos pasapņot par saplānotiem nenotikušiem notikumiem, tomēr neesmu pamodies spirtgā maija sestdienas novakarē Eiropas dziedāšanas zvaigžņu ēnā, bet gan atrodos vienā no slavenākajām, iecienītākajām Briseles dārzniecībām (*Pépinières de Boitsfort*), kur dziedošās Samantas Tinas bataljona skatuves luksuskostīmi nu savā ziņā ir kļuvuši par dārzniecības darbinieku ikdienas tērpiem. Centīgā, uz savu mērķi vienmēr skrienošā Tīna kārtējo reizi nepiedzīvoja *Eirovīzijas* lielo skatuvi, bet, solidarizējoties ar dziedātājas nenogurdināmo vēlmi pēc Eiropas skatuves, nopērku dārzniecībā plastmasas pudeli, kas veiksmīgi man kalpo ziedu apsmidzināšanai uz terases. Ikreizes, kad stādījumi iegūst vēsu atsvaidzinājumu saules pielietajā dārzā, nostalgiski iedomājos par Samantu Tīnu, kuŗa noteikti šīs sestdienas vakarā būtu dziedājusi lielajā *Eirovīzijas* finālā un viņas ciņu biedrenes, no skatuves, pūšot šķidrums no, sauksim tās par plastmasas rokas lejkannām, būtu nošarmējušas Eiropas publiku. Esmu pārliecināts – ļaužu pūļi būtu patikami noreibuši gluži kā no franču *Hermes* smaržu aromāta, un Latvija pēc neliela pārtraukuma būtu atkal teicami uzmirzdējusi Eiropas dziesmu virsotnē. Pētot vairāk nekā 60 gadus ilgo konkursa vēsturi, atklāju, ka ne reizi nav nācies atcelt to, lai gan ir bijušas dažādas riskantas un politiskas situācijas, tomēr dziesmu vara vienmēr bijusi stiprāka par lielākām un mazākām starptautiskām ķibēm. Dziesmotā sacensība pēc Otrā pasaules kara sāka saliedēt Eiropas kontinentu, un jau no pašiem konkursa pirmsākumiem pamazām vienoja arvien vairāk valstu, līdz konkurss piedzīvoja pašas Eiropas apvienošanās pēc daudziem vēsturiski netaisnīgiem nošķirtības gadiem. Šovs, (par kuŗu visiem ir viedoklis un kuŗu it kā neviens neskatās, jo tas neatbilst ierindas snoba augstajām kultūras matērijām, taču beigu beigās sarunā pie viņa glāzes tas pats snobs atzīstas, ka zina vai visu labāk par pašiem konkursa ekspertiem), ik gadu maijā pulcē aptuveni 200 miljonu lielu auditoriju pie televīzijas ekrāniem un ir trešais lielākais pasaules televīzijas šovs pasaulē, paliekot aiz Pasauls Futbola čempionāta un Olimpisko spēļu atklāšanas ceremonijas... Dārzniecībā manas domas virpuļo

gan par nenotikušo pasākumu Roterdamā, gan jāspēj operatīvi izvēlēties stādus savam mājoklim. Lai gan kāda latviešu dārzkoķe Briselē sociālajos tīklos atļaujas norādīt, ka “manā” dārzniecībā esot nokaltuši stādi un neprofesionāls serviss, tomēr ir ļoti grūti piekrist šādai atsauksmei. No stādu lielās daudzveidības patiešām patikami apjūku, un kur nu vēl runāt par izcili profesionālo apkalpošanu, dārznieku precīzajiem padomiem.

Sabiedriskajā transportā – maska obligāta!

Pieņemsim, kādai Briseles latviešu puķkoķei ir gadījusies slikta oma un ne tā labākā diena viņas dzīvē. Taču atvērtā dārzniecība Beļģijā ir vēstnesis, ka pamazām dzīvi mēģina ievirzīt ierastajā gultnē. Stādu tirgotavā nav atļauts staigāt baros, ik pa laikam policisti kontrolē, vai tiek ievēroti noteikumi. Esmu devies uz dārzniecību darba dienas pašā agrumā. Brīvdienās, lai iegādātos ziedošos pavasara stādījumus, nākas vien stāvēt garā automašīnu rindā. Ir patiess prieks izrauties no ierastās mājas rutīnas – uz dārzniecību, pretim nelielai, jaunai dzīves iespējai aizslēgtajā pasaulē, ko oficiāli mums atļāvusi

Beļģijas Nacionālā drošības padome!

Patlaban valstī par ikdienas tradīciju ir klausīties un sekot līdz tieši Nacionālās drošības padomes lēmumiem. Šī valstiski nozīmīgā institūcija ir kā bāka vētras laikā, kas dod gaismu ceļā klaiņojošiem kuģiem. Tā sniedz mums, pilsoņiem, ceļa karti ikdienas dzīvei. Pirms 4. maija, izziņojot jaunus noteikumus, Flandrijas Ministru prezidents Žans Žambons (*Jan Jambon*) uzrunāja beļģu tautu Latvijas prezidentūras Eiropas Savienībā kaklasaitē. Nopriecājos, ka tā ir laba zīme. Latviskie kaklasaites raksti palīdzējuši ne vienam vien pasaules līderim. Savulaik bijušajam Eiropas Komisijas prezidentam, atraktīvajam, ar spēcīgu harizmu apveltītajam Žanam Klodam Junkeram bija veiksmīgas saru-

nas ar ASV prezidentu Donaldu Trampu. Jā, ar tiem pašiem latvju rakstiem uz krūtežas, risinot dialogu Baltajā namā. Tāpēc ceru, ka Latvijas modes suvenīrs atkal nesīs veiksmi.

Domāju, mūsu kaklasaites izvēle nav bijusi pēdējā brīža vērojums, bet gan rūpīga izvēle – latvju rakstu zīmēs skaņotais tūkstošgadu kosmiskais spēks ir neatverama palīdzība, novēršot modernās pasaules satricinājumus 21.gadsimtā.

Jau nedēļu Briseles sabiedriskajā transportā ir atļauts pārvietoties tikai ar sejas maskām, bet staigāt pa ielu vai parkiem var arī bez sejas aizsarga. Jūtos patiešām ieintrīgēts, vērojot citus pasažierus šādos ietēpos. Reizēm izjūtas mijas starp tradicionālo ķekatknieku parādi, suitu sievu vēsturisko pamatīgumu, un dažkārt Briseles ielās un transportā pavīd kaut kas līdzīgs Lēdijas Gagas modes popgleznām.

Visvienkāršāk ir beļģietēm, kuŗas jau senāk pārvietojās līdzīgi ietēptas lakatos kā mūsu diženās un varenās suitu sievas, bet tagad kā papildinājums ir nācis klāt liels sejas mutauts. Kādam jaunietim bez sejas maskas ir vēl melnas saulesbrilles un iespaidīgi lokatoriskas mūzikas austiņas. Viņš man atgādina tādu īpašu didžeju, kuŗa spēlētās mūzikas ritmos varētu ātrā laikā zaudēt daudz kaloriju. Cits pieskaņojis sejas drānu savam klasiski elegantī tumšajam uzvalkam un noteikti jūtas kā pats Džeimss Bonds, veicot kārtējo operāciju, tikai šoreiz Briseles šaurajās ielās. Vēl redzu sejas maskas dažādos afrikāņu tautu ornamentos, un tajā brīdī iedomājos, kāda varētu būt mana ideālā maska – Lielvārdes jostas rakstā, jo tā es varētu nepazaudēt savu spēcīgo latvisko identitāti pandēmijas laikā Briselē! Nopūšos, jo kas tad man te,

atvērties un – atdzīvojas arī Vavres šoseja.

Vavres šoseja

Pamazām atmostas arī viena no krāsaini kolorītākajām ielām – Vavres šoseja. Beļģiem bija kolonijas Afrikā, precīzāk – Kongo. Tālaika atblāzmas meklējamas arī Vavres šosejas galā – *Porte de Namur* metrostacijas virzienā. Vēl nav sākušas Vavrē darboties neskaitāmas frizētavas, kuŗas fēni ruc mazliet lēnāk, nosvērtāk un kuŗas zem letes pārdod kospalmu sviesta eļļu ādas kopšanai litra burkā un afrikāņu skaistumkopšanas produktus. Es noteikti gribu, lai ir kā senāk, kad Vavres šosejā sabrauca dūšīgās afrikāņu mamas un slaidie kundziņi, kas uzcirtušies kā džeza solisti, skaistās graciozās meitenes. Un visi staigāja pa ielu turp un atpakaļ, sasaucās. Pat garābraucošajās mašīnās sēdošie reperi taurēja skaistulēm, kuŗas nāca ārā no frizētavām ar svaigi piepītiem matiem.

Es ar nepacietību gaidu tikšanos ar šokolādes burvi Pjēru Markolini – Sablonu laukumā, kad atkal atvērsies viņa veikals. Jā, Pjēra Markolini šokolāde tiešām ir visgardākā, visizjustākā, kādu jebkad esmu baudījis. Konfektes ir dārgas. Iespējams, tas skaidrojams ar to, ka Markolini ir viens no retajiem, ja ne vienīgais beļģu šokolādes meistars, kas pats dodas kakao pupiņu meklējumos gan uz Indonēziju, gan uz Ekvadoru, Meksiku, Madagaskaru, kamēr vairākums šokolādes ražotāju pērk jau gatavu šokolādes masu. Otrs iemesls varētu būt tas, ka meistars nepārtrauc eksperimentēt, nu gluži kā smalkās franču virtuves šefi. Viņš pat veido šokolādes kolekcijas kā augstās modes dizaineri darina drēbju parādes. Piemēram, savulaik pārdošanā tika laists īpašs ziemas šokolādes komplekts – atverot kastī, visas šokolādes veidoja gleznu, bet to garšā varēja izjust vieglu kanēļa, apelsīnu miziņu toni.

Taču gastronomiskos sapņus par īpašām šokolādes kolekcijām gan pārtrauc virtuāli profesionālā franču valodas papildināšana. Divas reizes nedēļā jūtos kā jaunlaiku digitālais robots, kad tiekots attālināti ar franču valodas skolotāju Izabellu. Lekciju tveru no divām ierīcēm – skaņa nāk no telefona, bet Izabellu un viņas virtuālo tāfeli redzu datora ekrānā. Ar to viss nebeidzas, jo skolotāja neļauj nogurt ne mirkli un jebkurā brīdī ar saviem precīzajiem franču valodas jautājumiem var samulsināt visas virtuālas klases priekšā un izgaismot manu domīgo sejas profilu. Izabella maršē straujiem datorizētiem soļiem uz priekšu, cenšoties apgūt jaunās tehnoloģiskās iemaņas, un nākamnedēļ būšot jāraksta uz attālinātās tāfeles. Skolotāja gan nodarbības beigās sirsnīgi atzīstas, ka savulaik esot sapņojusi par vairāk laika pavādišanu mājās.

(Turpinājums 8. lpp.)

Pamazām Briseles ielās parādās arvien vairāk cilvēku

Beļģija lēni un gausi aizvērās, un tā pamazām tikpat lēnīgi un prātīgi, soli pa solim tiek atvērtā... Viss sākas ar dārzniecībām, būvmateriālu veikaliem, audumu tirgotavām, slaveno cepto kartupeļu bodītēm. Krīzes laikā esot samazinājies saldēto tupeņu apgrozījums, un kartupeļu audzētāji jau sūkstas par smagu iekritienu biznesā. Tiek solīts, ka pamazām atvērsies skolas, bet frizētavas un sporta klubi vēl būšot slēgti. Tātad – ārējais un fiziskais skaistums vēl tiek turēts izolācijā, bet nevienam jau nav liegts uzspodrināt savu garīgo un intelektuālo pasauli arī maskā.

Briseles centrālajā dzelzceļa stacijā ir pazuduši dažādu kārumu, našķu, saldināto gāzēto dzērienu tirgotavas, bet to vietā nākušas masku, dezinfekcijas līdzekļu automātpārdotavas. Ja agrāk te skanēja atgādājumi par biļešu reģistrēšanu braucienam, tad patlaban plaši tiek skandēti paziņojumi par sejas masku nepieciešamību.

Briselē, tādu pašūdinās, pārāk sarežģīti. Turklāt audumu veikali arī tikai nesen atvērušies, un darba tiem pilnas rokas pēc gandrīz divu mēnešu pārtraukuma. Taču esmu priecīgs par savējo Francijā ražoto (uzņēmumā *Saint James*), kas ir pelēcīgi zebriski svītains un izgatavots no laba, kvalitatīva auduma. Tikai dažs labs attālinātais modes eksperts no Londonas man ieteica nedoties ar šādu masku džungļos, jo plēsīgie zvēri varētu mani sajaukt ar zebru un uzbrukt...

Mans lielais jautājums tomēr nav par masku modi meža biežokņos un pilsētas ielās, bet – vai tās pasargās no vīrusa uzbrukuma? Vai visi beļģi to katru vakaru izmazgās? Tajā var uzkrāties vīrusi, un, ja ar rokām to aizskar, arī ir iespējama inficēšanās. Vai visi to rūpīgi, aiz gumijām noņems un pēc tam nekavējoties nomazgās rokas? Šobrīd ir vairāk jautājumu nekā iespējamo atbilde. Bet dzīve pamazām turpina

FRAGMENTI NO TOPOŠĀS GRĀMATAS

Aktrise no kurzemnieku cilts

(Turpināts no Nr. 17)

Stāsts par Indras vectēvu Janu Burkovski

Pierakstījusi aktrise Zane Jančevska

Jana Burkovska burtņīcā atradama melodija ar nosaukumu *Dzersim, Romān, dzirkstošo!* Redz, Jans Burkovskis kopā ar draugiem Kuldīgas apkārtnē spēlējuši gan ballēs, gan dažādos godos, arī gadatirgos un citos saviesīgos pasākumos. Pamatā viņi bijuši pieci, bet citreiz arī vairāki ar saviem mūzikas instrumentiem. Saglabāties nostāsts par to, kā mūzikanti pārvarējuši lielākus attālumus, ja aicinājums spēlēt bijis no tālienes, jo velosipēdi bijuši tikai diviem. Tas noticis tā: divi sākuši braukt, iespējams, paņēdami uz rāmja arī trešo. Kādu gabalu pabraukuši, tad kāpuši nost, riteņus atstājot ceļmalā, un gājuši tālāk kājām. Tad līdz atstātajiem velosipēdiem nonākuši tie divi, kas sākotnēji gājuši kājām, paņēmuši riteņus un braukuši, apdzidami pirmos. Kādu gabalu pabraukuši tiem garām un arī velosipēdus atstājuši ceļmalā, tālāk ejot kājām. Un tā draudzīgā maiņa notikusi visu laiku, kamēr sasniegts galamērķis. Jana Burkovska danču burtņīca tagad ir digitalizēta un atrodas JVLMA tradicionālās mūzikas arhīvā. Jāsaka gan, ka nav nemaz tik viegli atšifrēt šos gandrīz simtgadīgos nošu pierakstus, bet tas ir to vērts. Tā mēs caur mazajiem nošu bumbulišiem varam mēģināt uzburt ainas, kādās mūsu vectēvi, vecvecēvi, omas un vecvecmamma ir priecājušies, ilgojušies, meklējot savas otrās pusītes, satraukušās – uzlūgs vai neuzlūgs... satikušies un sagaidījuši mūs, savus pēcnācējus.

Bet, runājot par J. Burkovski, ir vēl kāds stāsts. Ir ēdolnieki, kuŗi vēl joprojām atceras mūzikantu Maksi Burkovski, kuŗš, nepazīdams notis, bijis brīnišķīgs mūziķis un spēlējis gan saksofonu, gan akordeonu, gan arī citus instrumentus. Viņš mūzicējis kopā ar Arni Prūsi (bungas) un Alfrēdu Kanti (arī akordeons). Šis trio pat braucis kopā ar Ēdoles tautas teātri izbraukuma izrādēs un spēlējuši dančus. Tas bijis sešdesmitajos ga-

Jans (vectēvs) vidū ar klarneti rokā, kopā ar citiem mūzikantiem Padures pagastā

dos. Uz afišām toreiz lepojies uzraksts *Ēdoles džezs*. Bet Maksis patiesībā bijis ebreju zēns, kuŗu J. Burkovskis kaŗa laikā izglābis no nāves. Kā īsti viņam tas izdevies, paliek noslēpums. Zināms vien tas, ka vīrs, kuŗš toreiz apsargājis ebreju geto, palaidis mazo puiku brīvībā ar vienu noteikumu – Jana bērns tūlīn jāadoptē. To arī viņš izdarījis.

Stāsts par Maksi

Stāsta Indra Burkovska

Laikraksts "Literātūra un Māksla" 70. gadu beigās publicēja Mārtiņa Kalndruvas stāstus "Manas bērnības ebrēji". Kalndruva ir dzimis tajā pašā pagastā, kur mana mamma. Viņa grāmata "Pēdas gar krastu" ir tas, ko mana mamma izstāstīja par savu bērnību un saviem skolotājiem. Viens citāts: "Miski nošāva, kad hitleriskās okupācijas gados iznīcināja Kuldīgas ebrējus. Nošāva arī viņa sievu, kā arī meitas Raju un Liliju. Pēc šīs šausanas – cik "viegli" šaut uz neapbruņotiem cilvēkiem! – pie visiem ceļiem, kas veda uz Kuldīgu, parādījās uzraksts "Judenfrei". Vienu no Lēvensonu ģimenes atvasēm izdevās izglābt. To adoptēja latviešu godavīrs Burkovskis Kuldīgā, Aizputes ielā 17. Tas vīrs, ko izdevās glābt, dzīvo Ēdolē, un esot iecienīts mūzikants Maksis Burkovskis."

Lēvensonu dzimta dzīvoja mana vecāteva kaimiņos, Ķimeles krogā. Viņi bija tirgotāji, pirka un pārdeva liellopus. Pagastā cienīta ģimene. Tad, kad viņus savāca un visus aizveda, lai ie-

Maksis ar sievu Elenu un meitu Ritu ap 1963. gadu

slodzītu sinagogā, mans opaps un vēl citi zemnieki gāja pie pagasta priekšnieka un prasīja: "Ko viņi ir izdarījuši? Kāpēc viņi ir apcietināti?" Uz to pagasta priekšnieks atbildējis: "Viņi neko nav izdarījuši, tā ir principa lieta!" Viri jautājuši: "Bet kāpēc Maksis? Ko tas puika izdarījis?!" Tolaik viņam bija kādi 14 gadi. Tad ļaudis sāka domāt, kā Maksis glābt. Šis stāsts ir ļoti interesants – izrādās, ka Makša mammu viens no Lēvensonu kalpiem bija pavedis. Lēvensoni šo meiteni aizsūtīja uz Dienvidāfriku un Maksis audzināja kā savu dēlu. Latviešu vīriem izdevās pierādīt, ka Makša tēvs nav ebrējs. Viens no viņiem bija pārāk vecs, otram nebija ģimenes, līdz ar to mans vecāstēvs bija vienīgais, kas varēja viņu adoptēt. To stāstu tāpēc, lai pateiktu, ka bija arī lat-

vieši – godavīri. Man tas liekas ļoti svarīgi. Man ir svarīgi, ka viss pagasts cīnījās par vienu cilvēku. Viņi cīnījās, un – izdevās! Maksis tika adoptēts. Vectēvs aizveda viņu nokristīt. Kad manai tēvamātai un tēvam bija iesvētības, tad Maksis arī iesvētīja. Un paradokss ir tāds, ka pēc gada Maksis tika iesaukts vācu armijā. Tā kā viņam bija slikta redze, Maksis aizsūtīja uz Itāliju, uz rakšanas darbiem, nebija jāiet aktīvajā karadienestā. Vecāmamma stāstīja, ka tad, kad viņi atveduši Maksi uz mājām, viņam naktīs nākuši šausmīgi murgi, un tas bijis briesmīgi.

Man vēlāk zvanīja no Latvijas Vēstures institūta, ka šis gadījums ir ļoti interesants tāpēc, ka arī pagasta priekšnieks ir iesai-stījies tajā notikumā.

Maksim bija absolūtā dzirde, pēc kaŗa viņš aizgāja uz Liepāju mācīties. Nodibināja ģimeni, viņam ir meita un mazmeitas.

pus. Un tad 2001. gadā Kuldīgas avīzē pēkšņi parādījās sludinājums "Vai kāds kaut ko zina par Lēvensonu dzimtu, kas kādreiz dzīvoja Ķimeles krogā?" Piezvanījām uz mūzeju, ieradās abi pusbrāļi ar savām ģimenēm. Mamma viņiem bija iemācījusi "Kur tu teci, gailīti manu", ko brāļi nodziedāja. Viens no brāļiem bija ļoti līdzīgs Maksim. Brāļi paklanījās, teica lielu paldies.

Abi brāļi vēlāk atsūtīja man vēstuli: "Mūsu tikšanās bija liela emocionāla pieredze, jo Jūsu tēvs Saša un mamma Herta pazina mūsu vecvecākus un manas divas tantes. Es uzzināju, kā viņi nomira, kādos apstākļos, un tam mums bija liela nozīme. Visi, kuŗi viņus zināja, nu jau miruši, tā ka tās patiesībā bija kā vēstis no kapiem."

Jūsu vectēvs izglāba Maksu no nacistiem, un mēs esam vērsušies pie Rīgas ebreju sabiedrības,

Makša pusbrālis Bazils (no labās) ar dēlu, tiekoties ar Indru un Aigaru Rīgā 2001. gadā

Tāds ir šis stāsts par Maksu. Viņš tagad apglabāts Alsungā, kur ir viņa dzimtas kapi.

Vēlāk, pieaudzis būdams, Maksis bija sūtījies uz Sarkano Krustu pieprasījumus par savu māti, bet nebija saņēmis nekādas atbildes. Taču māte bija saņēmusi kaut kādas vēstules, bet noglabājusi, jo negribēja šo savas dzīves lapusi celt gaismā. To visu Makša pusbrāļi tikai pēc mamma nāves, pārcilājot papīrus, uzzināja, – ka ir viņiem pusbrālis Latvijā. Pirms tam jau viņi bija bijuši te, Latvijā, redzējuši, ebreju ka-

lai atzītu jūsu vectēvu par "Taisnīgo starp cilvēkiem" un ceram, ka drīz saņemsim šo organizācijas "Jad Vašem" sertifikātu. Mēs esam daudz domājuši par attiecībām starp Maksu un jūsu ģimeni, un man nebija šaubu, ka Jans ir viņa tēvs. Viņš riskēja ar savu dzīvību, lai glābtu Maksu. Esmu lepns par saītem ar šādu vīru un viņa ģimeni. Viņš izglāba Maksu, un nu mums Latvijā ir lieliska ģimene, ko mēs ļoti milam. Bazils Sendlers."

(Turpinājums sekos)

Aizslēgtās pasaules piezīmes: izejā no bezizejas

(Turpināts no 7. lpp.)

Taču esot nogurusi no attālinātām klasēm, pavadot astoņas stundas dienā pie datora monitora. Viņai ir svarīgi satikties ar cilvēkiem, svarīga ir dzīva saruna un dialogs ar studentiem. Varu tikai piekrist skolotājam. Man šajās dienās, savukārt, pietrūkst īstu kultūras notikumu. Var jau klausīties attālināti Metropolitanā pārraidē Elinu Garanču, kuŗa dzied "Karmenu" pie grāmatu skapju savās mājās, tomēr operai ir tās īpašā vieta –

tikai augstās mūzikas namā ar nevainojamu akustiku. Digitālās parodijas tikai un vienīgi var nogalināt īstas klasiskās vērtības, patieso mākslu. Tāpat varu skatīties eksperimentālā kārtā tiešsaistē izrādē "Trojas ķēve", bet tās nav tās pašas izjūtas kā teātra namā priekšskara atvēršanas brīdī. Un arī Eiropas skaisto un vēsturisko daudzveidību var izjust, tikai apceļojot dažādas valstis. Attālinātā komunikācija var radīt tikai īslaicīgas illūzijas par

šķietami īsto dzīvi. Lai gan nav jau par ko sūdzēties – pirms 30 gadiem, kad Latvija atguva neatkarību, dzīvojam vēl lielākā izolācijā no pārējās pasaules. Tāpēc šodienas krīze ar nezināmo finālu ir vienkārši izdzīvojama...

Beļģijā jūnija sākumā darbu sāks restorāni, bet drīz vien varēs doties ciemos pie tuviniekiem, draugiem, atvērs nepārtikas tirgotavas – mūsdienu pasaules pārtērtāju kultūras tempļus, svētnīcas, kuŗās tiek atstāts daudz nau-

das, lai reizēm atbrīvotos no ikdienas sasprindzinājumiem, nopērkot mirkļa izjūtas par it kā laimīgo šodienu un vēl skaistāko nākotni. Veroties veikalu durvīs, būsim gan prātīgi, nepazaudējot pašu dārgāko dzīvības turpinātāju – labu veselību!

P.S. Piezīmēm pielikts punkts 09.05.2020. pulksten 10.33 Briseļē, *Forest*. Rozā kastaņa pie mājas mierīgi staro visā krāšņumā, un šarmanta kundzīte maskā aiztrauc uz vietējo veikalu centru ar

iepirkuma ratiņsomu, pat nevienu acu kaktiņu nepaverot uz rozīgi ziedošo pavasara lustru. Lidojums nezināmā virzienā turpinās. Šoreiz pārņem izjūtas – ir pavērtas dažas mākoņa maliņas, zem kuŗām gribas ieraudzīt drīzu zemskari... Bet arī nezināmajā laikmetā jāplāno notikumi, un tāpēc sestdien, 16. maijā, gaidu attālināto randiņu ar Samantu maskā, tālradē, pulksten 22.vakarā (*Eirovizijas* koncerts "Eiropa Staro", LTV).

Latvijas Okupācijas muzejs turpina darbu arī ārkārtas situācijā

INESE JANSONE

“Kas mūs sagaida tālāk?” – tāds bija ne viena vien Latvijas Okupācijas muzeja darbinieka jautājums 14. martā, kad ārkārtas situācijas dēļ nācās slēgt gan muzeja pagaidu ekspozīciju Raiņa bulvārī 7, gan izstādi *Stūpa mājā*. Ierastais darba ritms bija steidzīgi jāmaina. Daļa darbinieku, kuŗu pienākumi saistīti ar apmeklētāju uzņemšanu, devās ikgadējos vai mācību atvaļinājumos, pārējie turpina darbu muzejā, ievērojot sociālās distancēšanās noteikumus vai strādājot attālināti. Sākums šādām darba modelim bija satraukuma pilns, taču mēneša laikā esam pielāgojušies digitālo tehnoloģiju sniegtajām iespējām un varam pilnvērtīgi turpināt saspringto darba cēlienu pirms atgriešanās muzeja pastāvīgajā mājvietā.

Mūsu prioritāte šobrīd ir jaunās ekspozīcijas veidošana. Ekspozīcijas darba grupa sadarbībā ar pieaicinātiem ekspertiem un dizaina studiju “H2E”, kas pērnā

gada nogalē uzvarēja ekspozīcijas dizaina metu konkursā, apspriež sagatavotās dizaina skices un eksponatūru. Redakcijas kolēģija rediģē ekspozīcijas tekstus, priekšmetu anotācijas un gatavo tekstu tulkojumu angļu valodā. Rīgas domes Kultūras projektu finansēšanas konkursā par ekspozīcijas tulkojumu vācu un krievu valodā piešķirti 4000,- eiro. Savukārt no “H2E” gaidām ekspozīcijas dizaina projektu.

Neskatoties uz ārkārtas stāvokli, turpinās Muzeja būvniecības darbi Latviešu strēlnieku laukumā. Marta beigās muzeja darbiniekiem bija iespēja apmeklēt būvlaukumu. Šķiet, ka darāmā vēl daudz, taču 30. martā publiskotajā oficiālajā informācijā Valsts Nekustamie īpašumi joprojām pastāv uz noteikto termiņu: “Vairāk nekā puse darbu šobrīd ir pabeigti, turpinās pārsegumu izbūve ēkas vēsturiskajā daļā, starpsienu, grīdu, jumtu, kāpņu, liftu šachtu, iekšējo un

ārējo inženieritīklu izbūve, hidroizolācijas un siltumizolācijas darbi, balkona izbūve, labiekārtojuma darbi un fasāžu izbūves darbi. Savukārt Padomju okupācijas upuru piemiņas memoriāla projekta ietvaros uzsākti būvdarbi pa-

zemes konstrukciju un inženieritīklu izbūvei, kā arī māksliniecisko elementu ražošana. Kompleksu pilnībā plānots pabeigt Latvijas Okupācijas muzeja likumā noteiktajā termiņā – līdz 2020. gada beigām.”

Muzeja finansiālā situācija. Paldies visiem muzeja atbalstītājiem, kas arī krīzes situācijā turpina mūs atbalstīt! Arī Latvijas valsts turpina nākt talkā. Apstiprināti divi Kultūras ministrijas projekti: “Par atsevišķu valsts pārvaldes uzdevumu veikšanu sabiedrības izglītošanai un izpratnes veicināšanai par Latvijas vēsturi” ar financējumu 14 000 EUR un projekts “Par valsts pārvaldes uzdevumu veikšanu kultūras jomā” ar financējumu 209 143 EUR.

Taču šis ārkārtas laiks muzejam nes arī ievērojamus zaudējumus. Pēc veiktajiem aprēķiniem, šobrīd muzejs mēnesī neieņem ap 30 000 EUR no gidu vadītāmu grupu ekskursiju biļetēm, suveniru un grāmatu tirdzniecības, kā arī ap 37 000 EUR no Muzeja apmeklētāju ziedojumiem.

LOMB valdes priekšsēdis **Valters Nollendorfs** norāda, ka šobrīd ir pietiekamas naudas rezerves, lai muzejs varētu darboties un lai varētu notikt muzeja iekārtošana jaunajā ēkā. Taču LOMB valde, muzeja vadība un

Okupācijas muzeja fonda atbalsta grupa ASV (OMFA) uzmanīgi sekos tālākajai Covid-19 un vērtspapīru tirgus attīstībai Latvijā un citur pasaulē, it sevišķi ASV, kur OMFA paspārnē glabājamās ievērojami līdzekļi. Turpmākais atbalsts muzejam var būt izšķiroši svarīgs, jo šīs rezerves nav neizsmelamas un jāreķinās, ka krīzes situācija un atkopšanās var ieilgt.

Arī mēs, Muzeja darbinieki, saprotam, cik svarīgi ir ziedot un atbalstīt. Aprīlī iesaistījāmies labdarības organizācijas *Hospice LV* akcijā ar mērķi nodrošināt bezmaksas maltītes Latvijas mediķiem, kuŗi cīnās par vīrusa Covid-19 izplatības ierobežošanu Latvijā. Muzeja darbinieki ar privātiem ziedojumiem sarūpēja 110 siltas pusdienas, ziedojot 385 EUR.

Mēs ļoti ceram, ka, pateicoties mediķu darbam un cilvēku piesardzībai, ārkārtas situācija Latvijā un pasaulē drīz beigsies un mēs bez bažām varēsim atklāt jauno ekspozīciju un Gunāra Birkerta iecerēto Nākotnes namu. Tajā ar jaunu spēku varēsim stāstīt muzeja stāstu:

“Šis ir stāsts par Latvijas valsti un tautu, kas savu valsti dibināja, izcīnīja un uzcēla uz savu senču zemes, kad Pirmā pasaules kara beigās sagruva Vācijas un Krievijas impērijas.

Šis ir stāsts par komunistiskās Padomju Savienības un nacistiskās Vācijas sazvērestību un trim okupācijām, kas noārdīja Latvijas valsti, izpostīja tās zemi un pusgadsimta laikā noveda tautu līdz iznīcības robežai.

Šis ir stāsts par apspiešanu, terroru un vardarbību, par nepakļaušanos, pretošanos un varoņību, bet arī par bezspēcību, bailēm, glēvulību un nodevību.

Par visu vairāk tomēr šis ir stāsts par izturību un garīgo spēku, kas ļāva Latvijas tautai atjaunot savu valsti un ievest to atkal Eiropas un pasaules valstu saimē.”

MĀRIS BRANCIS

Latvijas Okupācijas muzejs dibināts 1993. gadā, un kopš muzeja darbības sākuma tajā tiek komplektēti materiāli, kas atspoguļo latviešu bēgļu gaitas Otrā pasaules kara beigu posmā, kā arī par latviešu dzīvi pārvietoto personu nometnēs Vācijā un citās mītnes zemēs.

Muzejs kā dāvinājumus saņēmis vērtīgas kolekcijas, piemēram, Arnolda Bērziņa sastādīto kartotēku par Vācijas koncentrācijas nometnēs bojāgājušajiem Latvijas iedzīvotājiem, daļu no Daugavas Vanagu Centrālās valdes archīva, kas atspoguļo lat-

viešu leģionāru gaitas Otrā pasaules kara un ieslodzījumu karaģūstekņu nometnēs, Ērikas Vilipsons Lielbritānijā darināto latviešu tautastērpu kolekciju, mācītāja Juŗa Lamberta archīvu ar Zviedrijā internēto latviešu leģionāru vēstulēm un fotogrāfijām, Latvijas armijas pulkveŗa Arvīda Skurbes (1888-1972) archīvu, Latvijas armijas pulkveŗa, Latviešu leģiona ģenerālspektora stāba priekšnieka Aleksandra Plensnera (1892-1984) archīvu, Teodora Jaunzema fotoarchīvu no bēgļu nometnēm Vācijā, Elmas Miniats dāvināto pārvie-

toto personu nometnēs Vācijā izdoto iespieddarbu kolekciju, mākslinieka Jāņa Ciruļa (1908-1995) 63 gleznu ciklu “Mana Dzimtene kara liesmās”, gleznotāja Jāņa Zuntaka glezns (1906-1984), Latvijas Skautu organizācijas darbinieka Pēteru Vilipa (1900-?) archīvu, Latvijas Centrālās padomes pārstāvja Valdemāra Ģintera (1899-1979) archīva daļu, Notinghamas (Lielbritānija) latviešu draudzes mācītāja Bertrama Federa (1893-1973) ģimenes archīvu, vēsturiskā Ādolfa Šildes (1907-1990) fotokolekciju par latviešu bēgļu

pretpadomju demonstrācijām ārzemēs, Indianapolises latviešu draudzes (ASV) mācītāja Pēteru Nesauls (1907 - 1996) fotokolekciju un amata piederumus, kas lietoti bēgļu nometnē.

Muzejs turpina vākt **oriģinālus** materiālus – priekšmetus, fotogrāfijas, dokumentus, atmiņas, kas atspoguļo bēgļu gaitas, dzīvi pārvietoto personu nometnēs Vācijā, latviskās identitātes saglabāšanu, trimdnieku iesaistīšanos politiskajā cīņā par Latvijas neatkarības atgūšanu; priekšmetus, vēstules un fotogrāfijas, kas saņemtas no radniekiem

Latvijas PSR vai nometinājuma vietām PSRS.

Gatavojot dāvinājumu Latvijas Okupācijas muzejam, lūgums vispirms sazināties ar muzeju - kontaktpersona Taiga Kokneviča, Latvijas Okupācijas muzeja krājuma glabātāja, tālr. +371 67 229 248, e-pasts: tk@omf.lv, mājaslapa: occupationmuseum.lv. Muzeja adrese: Latvijas Okupācijas muzejs, Raiņa bulvāris 7, Rīga, LV – 1050

Latviešu diasporas archīvi Latvijas Okupācijas muzejā

JAUNUMI LIKTENĀRZĀ

Liktenārzā top piemiņas vieta Latvijas valsts dibinātājiem un atjaunotājiem

Sagaidot 30. gadadienu kopš vēsturiskā balsojuma par Latvijas neatkarības atjaunošanu, Liktenārzā sadarbībā ar biedrību "4. maija Deklarācijas klubs" top jauna piemiņas vieta, kas veltīta Latvijas valsts dibinātājiem un atjaunotājiem – apliecinot mūžīgu pateicību cilvēkiem, kuri lēma par Latvijas dibināšanu 1918. gada 18. novembrī un balsoja par neatkarības atjaunošanu 1990. gada 4. maijā. Viņu vārdi būs iegravēti uz soliņiem piemiņas vietā.

Sandra Kalniete, Eiropas Parlamenta deputāte, Kokneses fonda padomes priekšsēdētāja: "Ir sāpīgi apzināties, ka 1940. gads viņus piemeklēja īpaši nežēlīgi – daudzi valsts dibinātāji tika nošauti vai izsūtīti, citi devās bēgļu gaitās un mira svešumā. Mēs esam atguvuši mūsu Latviju, bet svešu varu nozagtos piecdesmit gadus ar uzviju atsver mūsu valsts brīvības piecdesmitgade, kuŗas laikā ir paveikts neiespējamais – trīsreiz atjaunota okupācijas un kuŗu izpostītā zeme un šodien, drošāk nekā jebkad agrāk mūsu tauta var skatīties nākotnē. Mēs esam Eiropā, un mūs sargā NATO drošības vairogs."

Velta Čebotarenoka, "4. maija Deklarācijas kluba" prezidente: "Piemiņas vietā uz pelēka laukakmens vienmēr būs rakstīts "Mana balss Latvijai" – par tiem, kuŗi 1918. gada 18. novembrī, gada vistumšākajā un visdrūmākajā laikā, neapjuka, nesamulsa, nenobijās un atnesa gaismu Latvijai. Savukārt mēs, Augstākās padomes deputāti, kuŗi balsojām par Neatkarības deklarāciju, lepjamies ar to, ka īstenojās mūsu pārliecība un Latvijas Republikas proklamēšanu var godināt, pateicoties mūsu 1990. gada 4. maija balsojumam. Pirms 30 gadiem, tagad un arī turpmāk šie divi Latvijai nozīmīgie gadskaitļi nav iedomājami viens bez otra."

Velta Čebotarenoka norāda, ka Liktenārzā ir vienīgā vieta Latvijā, kur vienviet varēs izlasīt drosmīgo un gudro valsts veidotāju vārdus.

Piemiņas vietu Latvijas valsts dibinātājiem un atjaunotājiem, kas atradīsies Draugu alejas sākumā, bija plānots atklāt šajā pavasarī, taču vispārējās situācijas dēļ atklāšana pārcelta uz 23. augustu. Piemiņas vietas projekta autore ir Latvijas Lauksaimniecības universitātes Vides un būvzinātņu fakultātes dekāne un Ainavu arhitektūras un

Sandra Kalniete un Juris Lazdiņš Liktenārzā ar jauno zāles plāvēju

plānošanas katedras profesore Daiga Zigmunde un LLU Ainavu arhitektūras un plānošanas katedras vadītāja, asociētā profesore Natalija Ņitavska.

Liktenārzā saņem vērtīgu dāvinājumu no Latvijas zemniekiem

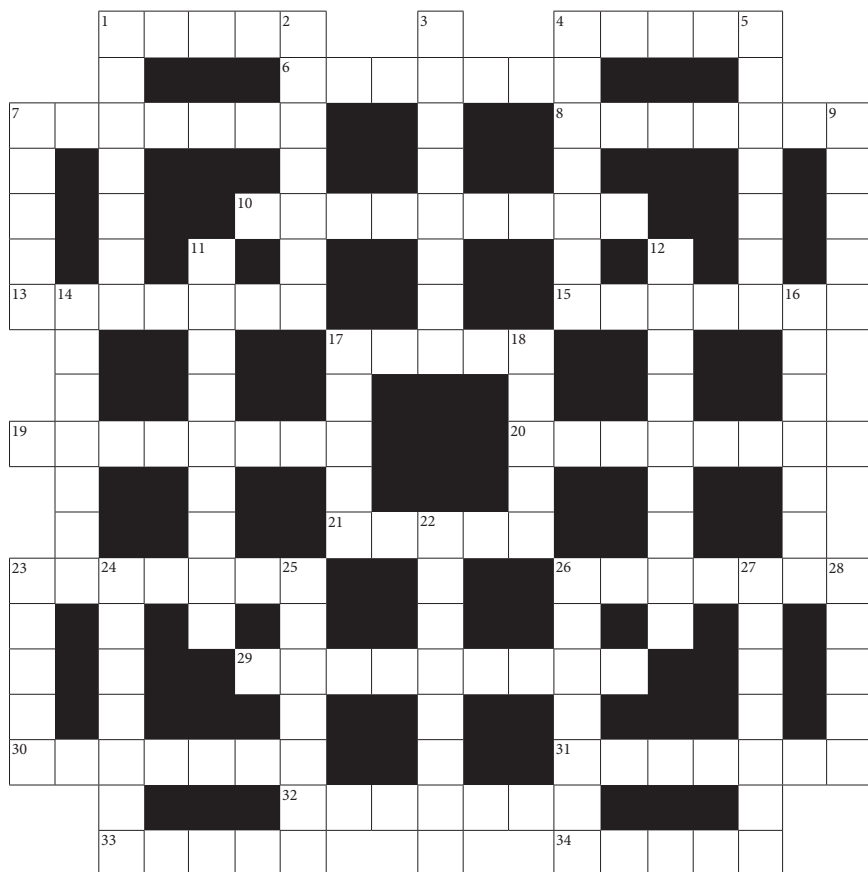
Liktenārzā saņemis vērtīgu dāvinājumu no biedrības Zemnieku saeima apvienotajām saimniecībām – pateicoties vairāku desmitu lauksaimnieku ziedojumiem, Liktenārzam uzdāvi-

nāts jaudīgs zāles plāvējs. "Cilvēki, kuŗi apmeklē Liktenārzā, priecājas par tā sakoptajiem zālājiem, taču tikai retais iedomājas, ka zāles plaušana ir viens no laikietilpīgākajiem darbiem dārzā. Tāpēc vērsāmies ar lūgumu pie Zemnieku saeimas, jo kuŗš gan labāk par lauksaimniekiem zina, kāda tehnika vajadzīga, lai uzturētu kārtībā 12 hektaru lielu zālāju. Mēs esam pateicīgi ikvienai lauku saimniecībai par dāvāto zāles plāvēju, ko dārzā darbinieki jau nodēvējuši par "dārglietu". Liktenārzā uzturam skaistu un sakoptu visos gadalajos, un Zemnieku saeimas biedru dāvinājums atvieglos mūsu ikdienas darbu," teica Sandra Kalniete.

Biedrības Zemnieku saeima valdes priekšsēdētāja vietniece Maira Dzelzkalēja-Burmistre: "Mums ir svarīgi, lai būtu šāda vieta kā Liktenārzā, kas godina cilvēkus, kuŗi padomju okupācijas laikā izsūtīti svešumā. Šo cilvēku vidū bija arī daudzas lauksaimnieku ģimenes, kuŗas aizsevis atstāja tukšas mājas un nepieskatītas saimniecības. Kaut arī šodien ir strādīgi cilvēki, kuŗi uzņemas atjaunot šīs pamestās mājas, aizvien laukos ir redzamas drupas no tām ēkām, kuŗas savus saimniekus tā arī nesagaidīja. Šo dāvinājumu Liktenārzā sniedzam, lai arī turpmāk Liktenārzā būtu sakopts un nestu tālāk šo cilvēku piemiņu."

Sastādījis KĀRLIS PĒTERSONS

KRUSTVĀRDU MĪKLA

Līmeniski. 1. Termins banku sistēmā. 4. Naudas vienība Izraēlā. 6. Smudras šmaugas. 7. Rikoties pēc kāda gribas. 8. Bute. 10. Profesija. 13. ASV pavalsts. 15. Tiesiskais stāvoklis. 17. Sporta ierocis. 19. Cūknātru dzimtas augs. 20. Riskants pasākums. 21. Sasietu labības kūļu kopas. 23. Laika mērvienība. 26. Zobu slimība. 29. Īpašs sieviešu virstērpa piegriezuma veids. 30. Sika monēta Kostarikā un vairākās

Dienvidamerikas zemēs. 31. Svētes kreisā krasta pieteka. 32. Izvirtule. 33. Neatliekami. 34. Augstprātīgs cilvēks, kas pretendē uz izsmalcinātu gaumi, manierēm.

Stateniski. 1. Katoļu klosteris ar tam piederošiem īpašumiem. 2. Pilsēta Čehijas ziemeļaustrumos. 3. Nežēlīga valdišana. 4. Viedoklis. 5. Savrup, nomaļus. 7. Lāčsomainis. 9. Mīlas dievs sengrieķu mītoloģijā. 11. Sanitāri

pasākumi lipīgu slimību izplatīšanās novēršanai. 12. Laika skaitīšanas sistēma. 14. Priežu dzimtas koks. 16. Nozīmīgs. 17. Gaišs, caurspīdīgs vai puscaurspīdīgs minerāls. 18. Jūrmalas pilsētas daļa. 22. Krievu komponists, pianists, diriģents (1961-1906). 23. Policista gumijas nūja. 24. Mēneša pirmās dienas nosaukums senajiem romiešiem. 25. Kustīgas plāksnes pie lidmašīnas spārniem lidojuma sānsveres vadīšanai. 26. Taisnleņķa trīsstūra taisnā leņķa malas. 27. Izstarotājs. 28. Lielupes kreisā krasta pieteka.

Krustvārdu mīklas (Nr.17) atrisinājums

Līmeniski. 7. Variants. 8. Reaktors. 10. Skots. 11. Viese. 12. Karameles. 16. Anketa. 19. Kreoli. 20. Kremona. 21. Eseja. 22. Farss. 23. Tauva. 24. Mīkla. 25. Kalme. 28. Rauss. 30. Stirpas. 31. Reņģes. 32. Atēnas. 36. Batis-kafs. 40. Usuri. 41. Tiesa. 42. Siekalas. 43. Toksisks.

Stateniski. 1. Arati. 2. Ūnijas. 3. Osaka. 4. Dripe. 5. Raizes. 6. "Ronis". 7. Vakcīnas. 9. Saskalas. 13. Malme. 14. Atmatenes. 15. Trafarets. 17. Kravate. 18. Antīkas. 26. Ametists. 27. Trans. 29. Statists. 33. Manila. 34. Āfrika. 35. Irbes. 37. Ibiss. 38. Kvota. 39. Liesa.

Uz salas Daugavā pie Kokneses top Liktenārzā – gaišas atceres vieta, kur svinēt latviešu tautas izturību un spēku. Tas ir arī Tavas ģimenes un dzimtas Liktenārzā, veltīts visiem latviešiem, kas 20. gadsimtā gājuši bojā vai cietuši svešu varu dēļ. Liktenārzā top kopdarbībā un par ziedojumiem, tā atbalstītāju skaits jau pārsniedz 500 tūkstošus. Mūsu nākamais lielais kopdarbs – uzcelt Saieta namu! **Palidzi! Ziedo!**

Nodibinājums "Kokneses fonds"
Adrese: Lāčplēša iela 75B, Rīga, LV-1011, Latvija
info@koknesesfonds.lv

Ziedojumiem EUR:
AS "Citadele banka"
Konts: LV94PARX0015211160001
SWIFT: PARXLV22

Starpniekbanka ziedojumiem USD:
USA CITIBANK, N.A., NEW YORK
Konts: 36392149
SWIFT/BIC: CITIUS33

Vairāk informācijas
www.liktenarzs.lv

IN MEMORIAM

Likteņdzirnas maļ
Ilze Ziverte Mūžībā

Kādreiz dziedājām dziesmu par likteņdzirnām, nu nākas teikt: tās atkal maļ!

Telefona sarunā saņēmumu vēsti, ka no dzīves aizgājusi **Ilze Ziverte** – Mārtiņa Ziverta labais gars un garīgais sargs. Vēl nesen ar Ilzi sarunājos, protams, pa telefonu, sapratu, ka viņa īsti labi nejutās. Uz Mārtiņam Zivertam Stokholmā veltīto sarīkojumu 16. janvārī neatnāca, jo teica, ka baidoties kāpt pa stāvajām Latvijas vēstniecības kāpnēm. Un pēc pāris nedēļām viņas pašas dzīvoklī notika liktenīgs kritiens: Ilze smagi savainoja kāju. Slimnīcā sniegtā palīdzība īstu atbalstu viņai nedeva, un Ilze 20. aprīlī no dzīves aizgāja. Viņas mūža skaistākās dienas palika tur – aizvakardienā, kad viņa bija kopā ar Mārtiņu un arī ar teātri.

Īsti uz skatuves Ilze uznāca 1949. gadā Vācijā, kad studentu biedrībai "Auseklis" bija radies savs teātris. Ilze toreiz bija vēl kautrīga meitene, taču viņai bija iedalīta Salomes loma Oskara Vailda lugā. Ar teātra spēlēšanu mazliet vairāk apradušie studenti brīnījušies, kā Ilze tiek galā ar tik smagu lomu, bet viņa to notēlojusi godam. Vēl pēc gada notikusi zīmīga tikšanās: Ilzes tēvs Kārlis Dziļleja kopā ar meitu bija pārcēlies uz dzīvi Stokholmā un Latviesu palīdzības komitejas telpās iznācis tikties ar Mārtiņu Zivertu, kuŗa lugu "Tvans" iestudējis Jānis Ģermanis, bet piemē-

Ilze Ziverte kopā ar Mārtiņu Zivertu

rotu tēlotāju nevarot atrast Lauras lomai. Mārtiņš ar Dziļlejas meitu sasveicinājušies, sākuši runāt. Ilze atzinusies, ka arī labprāt tēlotu teātri. Ziverts uz viņu paskatījies un domīgi teicis:

"Nu ko, varam pamēģināt!" Sākās mēģinājumi, autors pats tēloja doktora Fiasco lomu, Ilze – Iru, saspēle sanākusi laba. Tā noteica abu dzīvi uz daudziem ilgiem gadiem. Šī tikšanās notika pirms septiņdesmit gadiem.

Ilze Dziļleja ātri iedzīvojās Stokholmas Latviešu teātra ansambli, ko tolaik vadīja Mārtiņš Ziverts, un notēloja daudzas lomas viņa lugās, ko autors pats arī iestudēja. Ilze bija Zīra lugā "Kāds, kurā nav", Kaja komēdijā "Meli meklē meli". Vēl nesen, pagātni pārrunājot, Ilze atcerējās, kā šīs lomas

tēlojusi. Jāmin vēl Daga lugā "Pēdējā laiva" vai Bergena sieva Katre lugā "Rīga dimd". Šajās un daudzās citās lugās Ilze un Mārtiņš bija kopā, bet dzīvē vēl ne. Domas un izjūtas bija vienas un kopīgas, taču abi dzīvoja un kopīgi. Bet mīlestība izpaudās arī vēstulēs.

1957. gadā Mārtiņš izrāžu sarakarā devās uz Austrāliju. 18. janvārī viņš raksta Ilzei: "Mīlo Ilzīt! Nu jau kādu nedēļu zēģelējam pa okeānu. Viss ir jauki, tikai Tevis nav. Citreiz gan tik garā ceļā viens neskrietu." No Austrālijas atkal Ziverts raksta Ilzei: "Ilzīt, mīļo draudzenīt, nevar zināt, vai Tev vairāk trūkst manis vai man Tevis. Es jau sāku domāt, ko darīsim tālāk Zviedrijā... Pie Tavas mīlestības ir viegli turēties. Bet

ko es darišu, kad Tev apniks mani mīlēt?" – Neapnika, līdz mūža galam neapnika! 1963. gadā Ilze kļuva par Mārtiņa Ziverta sievu, un nu izrāžu programmās rakstīja: lomu tēlo Ilze Dziļleja-Ziverte. Šāds variants Ilzei gan lāgā nepatika, tāpēc līdz mūža beigām rakstīja: Ilze Ziverte. Viņa patiešām mīlēja Mārtiņu, viņš bija Ilzes pasaule, dzīve, mīlestība. Ilze Tēlojusi daudzu Ziverta lugu izrādēs, bet īpaši tuva viņai bija Marte likteņdrāmā "Vara". Šī loma Ilzei dziļi iespaidusies atmiņā, vairākas reizes viņa man jautājusi: "Nu kāpēc Latvijas teātri neiestudē šo izcilo drāmu? Un kāpēc vispār tik reti iestudē Zivertu?" Man nebija ko atbildēt. Lai vismaz kaut kā rastos atbilde, Rīgas Latviešu biedrības teātra komisija jau vairāk nekā desmit gadus rīko Latvijā mazāk pazīstamo Ziverta lugu lasījumus, šogad tās bija "Kāds, kuŗa nav" un "Meli meklē meli" – abas izrādes iestudēja Gundars Āboliņš. Biju aizsūtījis Ilzei laikraksta *Laiks* attiecīgos eksemplārus, un pēc dažām dienām atskanēja telefona zvans: Ilze bija izlasījusi par abu lugu sava veida izrādīšanu. Toreiz viņas pēdējie vārdi bija: "Ļoti liels paldies!" Īstenībā tas bija paldies Mārtiņam. Mūžs kopā bija nodzīvots. Trīsdesmit gadus viņa bija viena, jo Mārtiņš bija jau aizgājis. Nu viņi atkal ir kopā.

Viktors Hausmanis

Saņemts Asjas Everts testamentārā
novēlējuma pēdējais ziedojums

VITOLU
FONDS

Vitolu fonds 2013. gada 21. oktobrī saņēma neticamu ziņu par Asjas Everts testamentāro novēlējumu – 1 000 000 Austrālijas dolaru Latvijas jauniešu izglītībai. Tas deva iespēju atbalstīt tos jauniešus, kuri satraukuma pilni gaidīja ziņu par palīdzību, būdami kandidātu sarakstā.

Šogad 15. aprīlī fonds saņēma atlikušo testamentāro novēlējuma daļu – 342 550 eiro. Asjas un Berndta Everts piemiņas stipendija šo gadu laikā sekmējusi jau 295 jauniešu mācības.

Asjas Everts dzīvesstāsts aizsākās jau sen, bet tas turpina dzīvot to stipendiātu sirdīs, kuŗi bez šī atbalsta nebūtu vareņi iegūt izglītību. Asjas Everts (dz. Baltputnis) dzimusi 1919. gada 10. janvārī Vecpiebalgā. Kaut arī visa

ģimene pārcēlās uz Rīgu, Vecpiebalgā vēl ilgi tiek pavadītas pašas skaistākās un saulainākās bērnības vasaras, gūstot to, kas vēlāk dzīvē būs ļoti nepieciešams – tikai piebaldzēniem raksturīgo prasmi nesūdroties pārvarēt pašus grūtākos dzīves brīžus.

Trimdas ceļš Asju aizveda uz Vāciju, uz nometnēm Bevernā un Falingbostelē. 1950. gadā viņa apprecējās ar Berndtu Evertu un kopā ar vīru un vecākiem devās uz Austrāliju.

Šajā ar savdabīgu skaistumu apveltītajā zemē pagāja viss Asjas Everts mūžs. Vispirms divi smaga darba gadi austuvē, tad grāmatvedes pienākumi uzņēmumā *Readers Digest*, savukārt Berndts uzsāka veiksmīgu nekustamo īpašumu biznesu.

Austrālijā Asja Everts aktīvi iesaistījās sabiedriskajā dzīvē – bija čakla Daugavas vanadze, dziedāja korī *Sidrabene* un Sidnejas latviešu jaunajā korī. Asju un Berndtu vienoja vēlme palīdzēt citiem – tika ziedotas nozīmīgas summas dažādiem latviskiem mērķiem – Sidnejas latviešu biedrībai, Daugavas Vanagiem gan Sidnejā, gan Latvijā, Lestenes Brāļu kapiem u.c.

Asja Everts nodzīvoja skaistu, mīlestības pilnu mūžu un atstāja

šo pasauli mēnesi pēc savas 94. dzimšanas dienas. Viņas sapnis bija palīdzēt visiem, kuŗiem tas bija nepieciešams. Ikkatra stipendiāta sirds novērtēs Asjas un Berndta Everts ieguldījumu viņu izglītībā. To pamato stipendiātes Lindas Pundures rakstītais: "Nereti devums ir neliels, bet sekas nozīmīgas. Saņemot atbalstu stipendijas veidā, man ir iespēja studēt. Jūs devāt iespēju man, jaunietai no Latgales, iegūt izglītību. Paldies par atbalstu!" Savukārt bijusi stipendiāte Signe Adamoviča raksta: "Mēs katrs kaut uz mirkli aizdomājamiem par aizvadīto gadu, par cilvēkiem, kuŗi mūsu dzīvē ir svarīgi, par notikumiem, ko esam izdzīvojuši, par padarīto un to, kas vēl nepagūts, par laiku un dzīvi vispār... Tad no sirds dziļumiem izlaužas pateicības lūgšana par to, ka manā ceļā ir stāvējuši tik labi cilvēki ar atvērtu dvēseli, kuŗi nesavtīgi dāvā daļiņu no sevis otram. Nekad neaizmirsīšu atbalstu, ko sniedzāt man."

Ar pateicību pieminam ziedotājus Asju un Berndtu Evertus. Paldies notāram Dāvidam Dārziņam un Jurim Liepiņam par ieguldīto laiku un darbu testamenta kārtošānā!

Brīvā Latvija

reklāmas cenas Latvijā

Cena – 1,15 eiro
par cm² ierāmējumā
Atlaides par reklāmas
publicēšanas biežumu:

- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 2 reizes, paredzēta atlaide 10 % apmērā no parastās cenas.
- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 3 reizes, – 15 % no parastās cenas.
- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 4 reizes un vairāk, – 20 % no parastās cenas.
- PRIVĀTSLUDINĀJUMIEM: 0,60 eiro par 1 cm² ierāmējumā.
- SĒRU SLUDINĀJUMS: **NB! 60 eiro**

Pasta adrese:

Ģertrūdes iela 27

Rīga, LV - 1011

Tālrunis + 371 67326761

Tālrunis +371 67326784

Darba laiks:

Pirmdien – 9-17

Otrdien – 9-17

Piektdien – 9-13

BRĪVĀ LATVIJA

Latvijas reģ. nr. 1144.
Rietumeiropas latviešu laikraksts,
iznāk sestdienās, 48 reizes gadā.

Redaktore: Ligita Kovtuna
Brīvā Latvija redakcija:
Ģertrūdes iela 27, Rīga, LV-1011
(Darba laiks P,O: 9-17, Pk.: 9-13)
Tālr. (redakcijā) +371 67326761, +371 29439423,
Tālrunis: +371 67326784.
e-pasts: redakcija@brivalatvija.lv

ABONEMENTA MAKSA:

Brīvās Latvijas digitālo versiju
varat pasūtītāt tāpat kā līdz šim.

- par 12 mēn. (48 nr.) EUR 55 (550 SEK)
- par 6 mēn. EUR 30 (300 SEK)
- 1 nedēļu EUR 2 (20 SEK)

To varat izdarīt caur *Brīvās Latvijas* mājaslapu: <http://www.brivalatvija.lv/abone-interneta>.

Izdrukājot iespējama krāsaina versija.

Tiem *Brīvās Latvijas* lasītājiem, kuŗi tomēr vēlas lasīt avīzi drukātā versijā, piedāvājam pasūtītāt Amerikas latviešu avīzi *Laiks* – tie paši 48 numuri gadā, 20 lappuses, to skaitā 8 lpp. tās pašas, kas kopš 2001. gada bijušas kopīgas abām avīzēm.

Iespēja saņemt *Laiku* pa gaisa pastu no ASV.

- par 6 mēn. – EUR 186
- pa parasto pastu no Latvijas – 6 mēn. EUR 86

Laika Mākslas kalendārs!

Samaksa: naudu ieskaitot SIA VESTA-LK kontā:

AS SEB banka, kods UNLALV2X,
nr.: LV80UNLA0050016243516,
ar piezīmi LAIKS

un norādot vārdu, uzvārdu un adresi.
Latviešu organizāciju un **privātie sludinājumi** maksā EUR 6,- par 10 mm augstu vienslejiņā platumā aizņemtu telpu. **Sēru sludinājumi** (10,6 cm x 7 cm) EUR 60,-

Komerālie sludinājumi EUR 12 par 1 slejas cm.
Atlaides atkārtotām reklāmām.

Ar autora vārdu, iniciāliem vai segvārdu parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas. Par līdzstrādnieku honorāriem nepieciešama iepriekšēja vienošanās. Par publikācijās minēto faktu precizitāti atbild autors.

Lūdzam ziedojumus iemaksāt:
Biedrības Laiks-BL kontā – SEB Banka,
nr.:LV60UNLA0050018705154

MATĪSS KUKAINIS
ADVOKĀTS AR TIESĪBĀM
ASV UN LATVIJĀ.

- Mantošana.
- Īpašuma pirkšana un pārdošana.
- Meža apsaimniekošana un pārdošana.

Valņu iela 3, Rīga, LV-1050
matiss@sk-legal.com
+371 28390346

SPORTS

SPORTS

SPORTS

SPORTS

LATVIJAS HOKEJISTU
VĒSTURISKĀ UZVARA

Pirms 20 gadiem Latvijas hokeja komanda izcīnīja savu skaļāko uzvaru pasaules čempionātu vēsturē. 2000. gada 5. maijā Krievijā, Sanktpēterburgā, Haralda Vasiļjeva vadītā Latvijas izlase ar 3:2 pārspēja Nacionālās hokeja līgas (NHL) zvaigznēm bagāto Krievijas valstsvienību. Toreiz sajūta bija kā uzvara pasaules čempionātā. Spēlētāji izgāja uz spēli tā noskaņojusies, kā laikam nekad dzīvē. "Mēs zinām, kas tas ir NHL, mēs zinām, kas ir krievu hokejs. Griebjām parādīt visu labāko, nospēlējām ļoti labi aizsardzībā," sacīja toreizējais izlases galvenais treneris Haralds Vasiļjevs.

Haralds Vasiļjevs

Haralds Vasiļjevs bija ar mugurkaulu, ar rietumu pieredzi. Viņš uzdrīkstējās uz čempionātu nepaņemt izlases kapteini Oļegu Znaroku, kuram tobrīd jau bija 37 gadi. Līdz tam šis uzbrucējs izlasē figurēja kā līderis gan formāli, gan neformāli. Latvijas komandas labā vienus vārtus guva nu jau bijušais Latvijas izlases galvenais treneris Aleksandrs Beļavskis un Aleksandrs Semjonovs. Trešā ripa Krievijas sargātajā cietoksnī nonāca kuriozā veidā. Vārtu guvums tika ieskaitīts Semjonovam.

Fenomenālu spēli Latvijas komandas vārtos aizvadīja viens no visu laiku labākajiem Latvijas hokejistiem Artūrs Irbe.

Artūrs Irbe

Viņš glāba pat šķietami neglābamās epizodēs. 2000. gada pasaules čempionāts palicis atmiņā ar zvaigžņoto Krievijas valstsvienības apspēlēšanu (3:2) viņu mājas turnīrā, toreiz Sanktpēterburgā mūsējie tika līdz ceturtdaļfinālam.

Tā laika mūsu izlases vārtsargs Artūrs Irbe uzskata, ka tā bija pirmā istā Latvijas izlase. Irbes ieskatā: "Kamēr Oļegs bija izlasē, tā bija nevis kāda trenera, bet īstenībā Znaroka izlase. Viņš diezgan daudz izlēma un noteica. Līdz tam bija vecais Rīgas *Dinamo*, tikai ar Latvijas spēlētājiem un tiem, kuri pēc PSRS sabrukuma bija palikuši Latvijā. Protams, mēs spēlējām par savu kreklu, par Latviju, taču katrs to uztvēra pēc sava prāta. Nebaidīšos teikt, ka Sanktpēterburgā pirmo reizi bija īsta Latvijas izlase, gan krievvalodīgie, gan lat-

vieši saprata, ka tas vairs nav Rīgas *Dinamo* pārpalikums, bet tā jau ir izlase."

"Es pateikšu piecus vārdus. Esmu dzīvojis 33 gadus šajā saulē un dzīvoju šos 33 gadus šai dienai, šai spēlei. Un būtu gatavs atdot pus dzīvi vienkārši vienai šādai hokeja spēlei. Tur vairāk nav ko piebilst. Paldies visiem, kuri ticēja," pēc spēles sacīja Irbe.

Ceturtdaļfinālā 2000. gadā Latvijas izlase toreiz ar 1:3 zaudēja Čehijai, ar kuru būtu jātiekas arī šīgada pasaules čempionātā. Tāpat būtu jāspēlē ar Oļegu Znaroka vadīto Krievijas izlasi, ja vīrusa pandēmijas dēļ čempionāts nebūtu atcelts.

Artim Ābolam, kas tagad ir viens no *Dinamo* treneriem, atmiņā palikušas atsevišķas epizodes, ko var atcerēties ar smaidu. Piemēram, Latvijas izlases vieni kuriozi gūti vārti, kad ripa tiklā nonāca no aizvārtes un tika pie rakstīta uzbrucējam Aleksandram Semjonovam. Vārtsarga Artūra Irbes spēli Ābols atceras kā fantastisku, Latvijas izlases "mūrim" ar kājsargiem ripu izceļot no vārtu *devītnieka*. "Krievi uzbruka un nevarēja dabūt ripu vārtos," atceras Ābols. Spēli kopumā Ābols diez cik labi neatceras, iespējams, tāpēc, ka pats reti tika laukumā. Spilgtāk atmiņā palikusi atgriešanās mājās: "Vadāja komandu apkārt kā laimes lāčus. Pirmie apsveikumi bija jau uz valsts robežas, vēlāk sekoja sagaidīšana dzelzceļa stacijā Rīgā, svinības bija vērienīgas. Krievijas izlases sastāvs teju viss no NHL, bet zvaigznes labvēlīgi sastājās un Latvijai izdevās uzvarēt," sacīja Ābols.

PASAULES VIRTUĀLAJĀ
ČEMPIONĀTĀ

Sācies Starptautiskās hokeja federācijas (IIHF) rīkotais virtuālais pasaules čempionāts hokejā. Šajā turnīrā spēļu iznākumi tiek noteikti līdzjutēju balsojumā, līdz ar to aktīvāko fanu atbalstītā izlase galā izcīnīs virtuālā pasaules čempionāta zeltu. 8. maijā Šveicē bija iekārtots reālā pasaules čempionāta sākums, taču koronavīrusa pandēmijas dēļ tas tika atcelts. Tagad faniem ir iespēja pierādīt sevi un cīnīties par savas valsts izlases izcelšanos virtuālajā vidē. IIHF sociālajos tīklos notiks līdzjutēju balsojums par spēļu iznākumiem. Balsošana sāksies organizatoru norādītajā starta laikā un turpināsies divas stundas. Konkrētajā spēlē uzvarēs tā izlase, kas izpelnīsies vairāk balsu. Precīzs rezultāts tiks aprēķināts pēc noteiktas formulas.

IIHF rīkotā virtuālā pasaules čempionāta sākumā Latvijas hokejistiem izdevies izcīnīt divas uzvaras. Pirmajā virtuālajā spēlē Latvija ar 5:4 pārspējusi Norvēģiju. Otrajā spēlē Latvija guvusi uzvaru pret Kazachstānu ar rezultātu 7:4. IIHF sociālajos tīklos balsojumā par spēles uzvarētāju Latvijai bija liels pārsvars (84% Facebook, 78,4% Twitter, 65% Instagram). Līdz ar to Latvija patlaban kopvērtējumā ar divām uzvarām divās spēlēs atrodas B grupas turnīra tabulas augšgalā. Grupas četras labākās komandas iekļūs ceturtdaļfinālā un turpinās cīņu par medaļām. Kā vēsti Latvijas Hokeja

federācija (LHF), tāds ir mērķis – cīnīties par medaļām. Turpinājumā paredzētas spēles pret Itāliju, Somiju, ASV, Šveici un Krieviju.

SEVASTOVA VĒLREIZ
NOMINĒTA

Federāciju kausa balvai par lielāko atdevi. Balva par lielāko atdevi Federāciju kausa sacensībās tiek piešķirta jau 11. gadu. Balvas mērķis ir godināt tās tenisistes, kuŗas ir īpaši izcēlušās savas valsts komandā, parādījušas laukumā lielu cīņassparu un nesavtīgi palīdzējušas savai komandai.

Anastasija Sevastova otro gadu pēc kārtas nominēta balvai par lielāko atdevi Federāciju kausa sacensībās, izpelnoties šādu godu par sniegumu Federāciju kausa kvalifikācijā šā gada februārī. Neviena spēlētāja pirms Sevastovas nebija pārspējusi Serēnu Viljamsu 14 iepriekšējās Federāciju kausa izcīņas vienspēlēs. Pasaules ranga 43. vietas īpašnice Sevastova pirmoreiz šo sacensību vēsturē apbēdināja 23 reizes *Grand Slam* turnīros uzvarējušo amerikānieti Latvijas – ASV spēlē ceturtdaļ finālā Evretā, uzvarot triju setu cīņā un panākot 2:2 neizšķirtu spēlē.

Latvijas tenisistei arī pienākas 3000 ASV dolaru čeks. "Esmu pa-

godināta iegūt šo balvu. Tas ir liels panākums un privilēģija," paziņojumā citēta Sevastova. Viņa nolēmusi naudu ziedot labdarības organizācijai "Paēdušai Latvijai".

PAR ARTŪRU KURUCU
LIELĀ NBA KOMANDU
INTERESE

Latvijas izlases basketbolists Artūrs Kurucs, kuŗš pieteicās 2020. gada Nacionālās basketbola asociācijas (NBA) draftam, izpelnījies interesi no vairākām līgas komandām, kuŗas izpētes nolūkos zvanījušas Kurucam tuviem cilvēkiem.

20 gadus vecais *Saski Baskonia* vienības basketbolists, kuŗš aizvadītajā sezonā tika izīrēts uz Latvijas čempionvienību *VEF Rīga*, pirmo reizi pieteicies jauno spēlētāju draftam. Artūrs atzīst, ka šādu soli iedvesmojusi veikt veiksmīgā sezona, kuŗā Kurucs bija viens no *VEF* komandas līderiem, caurmērā spēlējot 13 punktus. "Šī bija laba sezona, man bija tiešām liela uzmanība no daudz komandām," klāsta aizsargs. "Tas bija liels pār-

steigums – iepriekš komandas pārsvārā nepievērsa tik lielu uzmanību. Sākot tādā augstā līmenī labi spēlēt, viņi arī sāka pievērst uzmanību. Kāpēc lai gan nepieteikties draftam, ja vēlāk ir iespēja atteikties?"

Līdzīgu soli pērn jau veica Kuruca komandas biedrs Latvijas U-18 basketbola izlasē Artūrs Žagars, kuŗš kopā ar Kurucu 2018. gadā Eiropas čempionātā izcīnīja sudraba medaļas. Šogad Žagars gan draftam nepieteicās.

Latvijas basketbolista *Artūra Žagara* pārstāvētajā Spānijas vienībā *Badalona Joventut* un *Saragosas Casademont* vienībā konstatēti vīrusa saslimšanas gadījumi, vēsta ārvalstu masu mediji. Kā portālam *sportacentrs.com* norādījis Žagars, viņam pārbaudes bijušas negatīvas un nav konstatēta saslimšana ar vīrusu.

DAŽOS VĀRDOS

• 2021. gadā nenotiks ne Eiropas čempionāts *jāšanas sportā* trīscīņā Francijā, ne pārējās olimpiskajās jāšanas sporta disciplīnās plānotais Budapeštā, tai skaitā paraiejādē, paziņojusi Starptautiskā Jāšanas sporta federācija (FEI).

• Latvijas bobsleja pilots *Emīls Cipulis* pēc pirmās sezonas bobsleja izceļ Bobsleja un kamaniņu trases *Sigulda* sarežģītību, taču ir pilns apņēmības turpināt savas gaitas šajā sporta veidā un jau sācis gatavoties jaunajai sezonai. Emīls Cipulis uz bobsleju atnāca no solo klašu motokrosa

P. Karlsons

SĒRAS

Latvijas Okupācijas mūzeja biedrība un Latvijas Okupācijas mūzeja saime sēro par ilggadēja mūzeja atbalstītāja, LOMB biedra un agrākā mūzeja pārstāvja Lielbritānijā
ANDREJA VALDA OZOLIŅA
(21.10.1935. – 10.05.2020.)
aiziešanu Mūžībā

Izsakām līdzjutību dzīvesbiedrei *Dulcie Ozoliņai* un pārējiem tuviniekiem.

Atvainojamies!

Mūsu laikraksta nr. 16 (*BL* 8. lpp., *Laiks* – 14. lpp.) raksta "Gleznotājs Alfrēds Lapukins" autore ir arhīvu speciāliste **Agnija Lesničenoka**.
Atvainojamies Agnijai un lasītājiem!

Red.

Sludinājumus un reklāmu laikrakstā iesniedz ērti arī no sava tālrunā!

PĒRK

Vēlos iegādāties līdz 450 ipašuma kompensācijas sertifikātus. Par cenu vienosimies. Varu samaksāt vairāk, kā sola sertifikātu pārpircēju kompānijas. Tāl. +37128692780.

DAŽĀDI

Teodora Reitera Fonds **aicina atsaukties Reitera Kora dziedātāju bērnu**, lai dalītos atmiņās un dokumentiem arhīvam un grāmatai par Reiteru. Zigrīda Plataiskalna.
E-pasts: *simfonija@e-apollo.lv*
Tāl. +37128604759

Bezbailegais bēgļu glābējs
devies Mūžībā

PĒTERIS JANSONS

dzimis Pabažos 1922. gada 5. novembrī
miris 2020. gada 30. aprīlī Visbijā, Gotlandē

Taisīšu tiltu pār plašo jūru...

DZIĻĀ PATEICĪBĀ PIEMIŅĀ VIŅU PATURĒS
Zviedrijas latviešu apvienība
Andreja Eglīša latviešu nacionālā fonda saime

FRAGMENTI NO TOPOŠĀS GRĀMATAS

Aktrise no kurzemnieku cilts

Par mūziku un dziedāšanu. Aktrises Zanes Jančevskas saruna ar Indru Burkovsku

(Turpināts no Nr. 18)

Gribu parunāt ar tevi par mūziku. Vai tu to kaut kā dali, piemēram, bērniņas mūzika, mūsdienu mūzika, dzimtas mūzika...?

Nevarētu teikt, ka dalu... tāpēc, ka es vēl negāju skolā, kad vecāki mani aizsūtīja pie Brigitas Aišpures mācīties klavieres spēlēt, arī mazliet solfedžo pamatus. Tad iestājos mūzikas skolā, un tur jau man arī veidojās kaut kāda mūzikālā gaume un saprašana. Nu jā, ... un tad tur bija jāklausa Musorgska *Izstādes gleznas*, Prokofjeva *Pēterītis un vilks ... Redz, ko tas nozīmē!* To, ko tu iemācies bērniņā, to tu visu mūžu zini. Tas vairāk saistās ar akadēmisko mūziku. Bet mājās... jā, es atceros, vakarēja - kāds adīja, kāds lasīja citiem priekšā grāmatu... Kad es biju vecāka, tad jau man arī tika tas gods citiem lasīt priekšā. Tad arī dziedāja. Jāteic, ka toreiz gan dziedāja daudz vairāk nekā tagad – gan godos, gan viesībās. Es priecājos, ja tagad, kad esmu kaut kur uzaicināta, starp viesiem ir kādi koristi vai citi dziedāt gribētāji, jo tad jūt, ka dziedāt viņiem nozīmē arī dzīvot. Tas ir tā... brīnišķīgi un vareni!

Tu saki – dziedāja, adīja. Tagad jau visi vakaros sēž kopā pie televizora. Cik tev bija gadu, kad mājās parādījās televizors?

Televizors parādījās, kad man bija kādi desmit gadi, bet tas jau nenozīmēja, ka visu laiku to skatījās. Radio gan klausījās! Tas bieži bija ieslēgts. Es vēl tagad no bērniņas atceros Antas Klints balsi bērnu raidījumos, arī sestdienas rītos bija tādi, kur viņa spēlēja vecmāmiņu (Anta Klints, 1893 – 1970, kādreiz ļoti iemīļota Nacionālā, tolaik Drāmas, teātra aktrise. – Z. J.) Atceros Veras Davidones un Edgara Plūksnas balsis, arī Pēterļa Grāveļa... (kādreizējie Latvijas operas solisti. – Z. J.) Atceros, ka tieši Davidone mani ļoti iespaidoja. Kad viņa dziedāja par tautumeitu ar *baltām diega zeķītēm, sarkanām kurpītēm*, tad es sapņoju – kad izaugšu, tad man arī tādas būs un es arī būšu tautumeita. Kad es esot bijusi maza, pie mums reiz ciemos atnācis mācītājs, kurš bija tāds ģimenes draugs. Es esot tobrīd sēdējusi uz podiņa. Viņš priecīgi prasījis: “Kas tā tā tāda tur sēž?” Es esot izņēmusi pudeli no mutes un atbildējusi: “Tautumeita!” Pēc gadiem, kad satikāmies uz ielas, viņš to atcerējās un teica: “Sveika, tautumeita!” Arī kaimiņi sauca mani par tautumeitu. Kad es vēlāk veidoju savu Kuldīgas tautastērpu, tad, runājoties ar Rītmās kundzi, tautas daiļamatā meistari un audēju, teicu, ka noteikti gribu sarkanās kurpes. Viņa iebilda, ka to nedrīkst nekādā gadījumā. Melnas, melnas! Es domāju, nu kāpēc tikai melnas, ja tautasdziesmā ir sarkanās? Tas ir līdz šim brīdim viens no manas dzīves lielajiem nenoskaidrotajiem jautājumiem

Atceries – Smiltāju mantiņiekos taču tām kauķenēm (mājas garīņiem) visām bija tieši sarkanās kurpes (Smiltāju mantiņieki, Leldes Stumbres luga, ko Nacionālajā teātri iestudēja Indra Roga)? Tātad kaut kāds noslēpums ar tām sarkanajām kurpītēm ir! Tu zini daudzas interesantas tautasdziesmas. Vai tās esi iemācījusies no mammas, no vecmamma, no tēta? Vai arī bērniņā iemācījusies un viss!

Atceros savu tēva mammu. Man bija piedzimusi meita Rasiņa, bet pašai bija sasāpējies zobs un es vāļājos pa gultu, neko nevarēdama padarīt. Un tad tēva mamma midzināja Rasu un dziedāja tādas kā šūplā dziesmas. Es pirms tam nekad nebiju dzirdējusi, kā viņa dzied. Tas bija tik divaini un tik... maģiski! Man ļoti žēl, ka nepaspēju, ka nebija saprašana to pierakstīt un dokumentēt.

Tās bija pazīstamas dziesmas? Nē. Es tās nekad nekur neesmu dzirdējusi.

Vai atceries un vari nodziedāt? Vienu es ļoti labi atceros, bet nodziedāšu citreiz.

Neaizmirsīsi melodiju?

Nē. Tā man ir starp tām piecām, ko es vienmēr atcerēšos.

Tava meita ir profesionāla mūziķe – čelliste Rasa Sapiete. Vai tu viņu apzināti virzīji mācīties mūziku, vai arī tas bija pašsaprotami?

Tas ir ļoti sarežģīts jautājums. Vecāki aizsūtīja mani uz mūzikas

Vectēvs Jans, viņa sieva Līze un Indras tēvamāsa Hertīņa

Makša meitas Ritās izlaidumā

skolu, aizsūtīja manu brāli. Es apguvu klavierespēli, brālis, kā jau visi mūsu dzimtas vīriēši – tēva-tēvs, tēvs – mācījās klarneti. Viņš neizturēja, pēc pāris gadiem pameta, bet es paliku. Vairāki pasaules gudrie teikuši, ka mūzika ir tas skaistākais, kas uz pasaules ir. Es arī tā domāju, un tāpēc man likās pašsaprotami, ka maniem bērniem tā jāapgūst. Bet tagad es domāju, ka darītu citādi. Rasa pabeidza *Dārziņus* (Emila Dārziņa mūzikas vidusskola), viņa bija talantīga un godprātīga skolniece, bet... man grūti noformulēt... *Dārziņos* nebija, piemēram, zīmēšanas... vēl citu priekšmetu...

Kaut arī meita, es uzskatu, ir patiešām laba mūziķe, mani neatstāj sajūta, ka esmu viņu it kā programmējusi uz to. Dēlu ne! Juris arī iestājās Dārziņos, klarnetes klasē. Kā gan citādi! Jau pēc pāris dienām man zvanīja speciālitātes skolotājs un teica, ka priecājas par to, ka dēls ir iestājies, jo jūtams, ka Jurim ir talants. Tomēr dēls nomācījās pāris gadus, tad pārgāja uz Vācu ģimnaziju, bet mūziku turpināja apgūt *Jurjān-skolā* (Pāvula Jurjāna mūzikas skola). Galu galā Juris izstudēja jurisprudenci. Man nav tāda sajūta, ka būtu viņam kaut ko *ieprogrammējusi*. Gribu pateikt, ka

vajag bērniem pašiem arī atstāt kādu izvēles iespēju.

Tu pati spēlē vairākus mūzikas instrumentus, to var redzēt gan vairākās Nacionālā teātra izrādēs, gan dažādos pasākumos, kur tu piedalies. Kādu instrumentu tu apguvi mūzikas skolā?

Es mācījos klavierespēli, mūzikas skolā mācījos arī oboju. Akordeonu es apguvu pašmācības ceļā. Tad tēvam kaut kas tur orķestrī notika, un es viņam gāju palīgā. Spēlēju arī *tenoru* un *baritonu* (metalla pušamie instrumenti). Vēlāk tāds Horsta kungs no tēta orķestra uzdāvināja man trompeti. Tad iemācījos spēlēt arī to.

Pieci instrumenti! Apbrīnājami!

Jā, man patik apgūt mūzikas instrumentus. Bet es ar baltu skaudību skatos, kā tu spēlē kokli. Kokli es nemāku.

Bet es nemāku oboju, arī trompeti un baritonu, un tenoru arī nē!

Tas jau nav nekas tāds...! Es vienkārši varu aiziet uz koncertu un novērtēt, cik labi mūziķis spēlē, piemēram, oboju. Tas ir kā salīdzinājums ar lielo maratonu. Citi noskrien simt kilometrus, bet es varu teikt – simt metrus es ar jums tīri labi varu noskriet kopā. Bet mana darbā gan tas ir atbalsts. Pazīstu notis, varu mūzikālos gabalus, kad vajag, samācīties pati, nav jāskrien prasīt

palīdzība. Lasīt notis – tas ir tas elementārais, to nu katram vajadzētu prast.

Mūsu bērniņā bija pierasts, ka meitenes spēlēja klavieres, vijoli, kokli, dažreiz akordeonu. Neko, izņemot flautu, taču nepūta. Bet tu – oboju! Kā apkārtējie uz to reaģēja? Tevi neapcēla?

Es mazliet novirzīšos no tava jautājuma. Es domāju, ka arī mūzikas instrumentu uzbūve ir ļoti pilnveidojusies. Satiku nesen paņinas no viena orķestra un palūdzu, lai ļauj iepūst trompetē. Kas tā bija par baudu!!! “Manā laikā” tas bija fiziski smagi. Kā tie instrumenti ir mainījušies! Es domāju, ka arī tāpēc tagad meitenes var vairāk pūst. Bet par to apcelšanu... Nē, nekas tāds nebija. Es jau biju kopā ar savu tēvu. Vienīgi – man kaut kā negribējās rādīties acīs saviem mūzikas skolotājiem.

Tu saki – tēvam bija savs orķestris... Viņš to vadīja?

Nu kā...! Tajā laikā, septiņdesmito gadu beigās, jau nebija nekādu sintezatoru! Kad tie parādījās?? Bija tikai akustiskie instrumenti. Un, kad vajadzēja spēlēt svarīgos dzīves notikumus – kāzās, bērēs, jubilejās... Bija tādas kapelas, orķestrīši... Kaut gan zinu, ka ir bijušas kāzas, kur spēlējuši desmit pūtēji. Tā, lai būtu kārtīga balle! Bija jau arī vēl zaļumballes.

Tavs tēvs turpinājis tava vectēva tradīciju – viņš taču arī vadīja kapelu. Vai vari pateikt, kāpēc šodien cilvēkiem būtu jādzied? Var taču ieslēgt radio, kaut vai telefonā atrast mūziku, kas patiek...

Jā, man ir atbilde – jādzied tāpēc, ka jādzied... Nu, piemēram, kad cilvēki iet uz baznīcu, ir dievvārdi un ir liturģija. Tā ir tā senākā forma. Nebija pat vēl sprediķa. Un šajā procesā, var saukt to par garīgo vertikāli vai kā citādāk, kā mēs atveramies garīgi un attīrām savas dvēseles. Dziedot, manuprāt, mēs arī atveram sevi vertikāli – mēs ziedam, mēs uzplaukstam. Mēs varam katru rītu piecelties, pašt brokastis, iet uz darbu, nostrādāt, nākt mājās, atkal pašt, paskatīties televizoru, iet gulēt. Un no rīta atkal tas pats... Bet dziedāšana... manuprāt, caur to mēs svētījam savu dzīvi. Tas ir kaut kas dievišķs. Un tas nav svarīgi, kāds žanrs vai stils. Vai dziedam tautasdziesmu, vai operas āriju, vai kori...

Vai tev ir sava mīļākā dziesma? Tāda, ko tu gribētu dziedāt kādā sev svarīgā brīdī, vai, ja tev bērni palūgtu vai skatītāji...

Jā, ir gan... Bet tā ir tik skumjā, ka es gribētu mainīt... Tā ir ļoti pazīstama tautasdziesma – *Ja, jūriņa, tu man dotu*. Tā ir, manā izpratnē, viena novisskaistākā dziesmām. Nevar jau tā teikt – vismīļākā, kas dzīvē vispār var būt vismīļākā? Bet tā ir viena no manām vismīļākajām dziesmām.